

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MICHAL BOBEK
prezentate la 8 iulie 2021¹

Cauza C-132/20

BN,

DM,

EN

împotriva

Getin Noble Bank S.A.,

intervenienți:

Rzecznik Praw Obywatelskich

[cerere de decizie preliminară formulată de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia)]

„Trimitere preliminară – Articolul 267 TFUE – Noțiunea de «instanță» – Noțiunea de «constituită prin lege» – Independența judecătorilor – Pertinența întrebărilor – Articolul 19 alineatul (1) TUE – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Tip de apreciere – Procedura de numire a unui judecător național – Măsuri de lustrare – Inamovibilitatea judecătorilor”

I. Introducere

1. „Spânzurați toți judecătorii!” Acesta este sfatul pe care fostul guvernator al Băncii Naționale a Cehiei și-l amintește din partea unui filozof și politolog englez atunci când acesta a fost întrebat ce ar trebui făcut mai întâi după căderea regimurilor comuniste pentru a produce o transformare juridică și judiciară în Europa Centrală și de Est².

2. Umorul negru situațional comprimat în această butadă este poate cel mai bine înțeles de cei care au fost martori direcți ai transformării societale pe scară largă în cadrul fostului bloc comunist. Aceste persoane ar putea fi mai bine plasate pentru a vizualiza contrastul comic prin care un grup de politicieni numiți peste noapte, care sunt pe cale să devină viitorii transformatori ai societății, se adună în jurul unui consilier sosit recent din Occident. Cu toții sunt nerăbdători să afle remediul miraculos care ar trebui să fie adoptat în ceea ce privește legile și judecătorii. Cum ar putea cineva să ducă Revoluția (de catifea) în egală măsură în rândurile sistemului judiciar comunist? Cu toate acestea, singurul sfat primit este o butadă vag amuzantă. Chiar dacă ar fi dezbrăcată de caracter violent și ar fi luată pur și simplu ca o sugestie pentru o reinnoire

¹ Limba originală: engleza.

² Tůma, Z., „Soudce nelze novelizovat” (Judecătorii nu pot fi schimbați), în: Kokeš, M., și Pospíšil, I., (eds.), *In dubio pro libertate: Úvahy nad ústavními hodnotami a právem. Pocta Eliše Wagnerové u příležitosti životního jubilea*, Masarykova Univerzita, Brno, 2009, p. 247.

completă a personalului judiciar, ea rămâne, în realitatea complexă a unei țări europene de la sfârșitul secolului al XX-lea, aflată în pragul unei tranziții societale pașnice, nimic mai mult decât o glumă lipsită de prea mult folos.

3. „Verificați toți judecătorii!” A auzi o astfel de propunere venind din partea unui stat membru al Uniunii Europene aproximativ treizeci de ani mai târziu și la aproximativ șaisprezece ani de la aderarea acestui stat membru la Uniunea Europeană creează un sentiment de déjà-vu destul de intrigant. Cu toate acestea, spre deosebire de reflecțiile personale ale unui fost înalt funcționar public cu privire la perioadele anterioare de tranziție, menționate ca o modalitate de a oferi o introducere mai atrăgătoare contribuției sale la un „Festschrift” în onoarea unui judecător ilustru care a participat la acele evenimente, această propunere de verificare a membrilor sistemului judiciar nu este menită în mod aparent ca umor negru. Ea pare a fi o punere în discuție serioasă a pozițiilor prezente și viitoare ale Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia), instanța de trimitere în prezenta cauză.

4. În prezenta cauză, instanța de trimitere se întreabă dacă împrejurările referitoare la prima numire în funcție a unui judecător într-un stat membru, într-o perioadă în care acest stat era încă guvernat de un regim nedemocratic și înainte de aderarea acestui stat la Uniunea Europeană, și menținerea în continuare a unui astfel de judecător în cadrul sistemului judiciar al acestui stat după căderea regimului comunist sunt de natură să pună la îndoială în prezent independența și imparțialitatea acestui judecător în sensul articolului 19 alineatul (1) TUE și al articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”). Prin următoarele întrebări, această instanță extinde în esență aceeași întrebare și la numirile ulterioare de judecători în Polonia, sugerând că au existat și alte aspecte procedurale care ar fi putut avea un impact asupra acelor numiri. Astfel, s-ar părea că instanța de trimitere solicită să se stabilească, de fapt, dacă poate începe să efectueze un proces de verificare indirectă, în ceea ce privește filtrarea recursurilor la instanța supremă națională, potențial a tuturor judecătorilor polonezi numiți înainte de anul 2018, în numele independenței judecătorilor garantate de dreptul Uniunii.

5. Acestea fiind spuse, există o problemă semnificativă de admisibilitate care precedă aceste aspecte. Decizia de trimitere în prezenta cauză a fost înaintată de un judecător a cărui proprie numire recentă în funcții judiciare este puternic contestată. Se spune că aceasta ar fi fost nelegală și viciată de o încălcare flagrantă a legislației naționale. Un astfel de judecător, care are calitatea de judecător unic la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) și care verifică admisibilitatea unui recurs introdus în fața acestui organ, este o „instanță” în sensul definiției autonome a unui astfel de organ în sensul articolului 267 TFUE?

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

6. În conformitate cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, „[s]tatele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii”.

7. În temeiul articolului 267 TFUE, numai o „instanță” dintr-un stat membru poate adresa Curții de Justiție a Uniunii Europene o cerere de decizie preliminară.

8. Titlul VI din cartă, în cadrul titlului „Justiție”, include articolul 47, intitulat „Dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil”, care prevede următoarele:

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești, în conformitate cu condițiile stabilite de prezentul articol.

Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. [...]

[...]”

9. Articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii³, cu modificările ulterioare, prevede:

„(1) Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori.

(2) Mijloacele menționate la alineatul (1) cuprind dispozițiile în conformitate cu care persoanele sau organizațiile care au, în temeiul legislației interne, un interes legitim în protecția consumatorilor pot introduce o acțiune în justiție sau în fața organelor administrative competente, în conformitate cu legislația internă în cauză, pentru a obține o decizie care să stabilească dacă clauzele contractuale elaborate pentru a fi utilizate în general sunt abuzive, astfel încât să poată aplica mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea acestor clauze în continuare.”

B. Dreptul național

10. În decizia de trimitere, instanța de trimitere face referire la o serie de dispoziții de drept intern. În sensul prezentelor concluzii, următoarele dispoziții prezintă o importanță deosebită.

11. Articolul 379 punctul 4 din Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Legea din 17 noiembrie 1964 – Codul de procedură civilă) prevede că procedura este nulă atunci când, printre altele, compunerea instanței sesizate s-a realizat cu încălcarea prevederilor legale sau dacă, la examinarea cauzei, a participat un judecător exclus prin lege.

12. În conformitate cu articolul 398⁹ punctul 3 din acest cod, un recurs este admisibil numai atunci când, printre altele, decizia atacată a fost pronunțată în urma unei proceduri afectate de nulitate.

13. În temeiul articolului 398¹³ din acest cod, Curtea Supremă examinează recursul în limitele obiectului și ale motivelor acestuia. Cu toate acestea, în cadrul limitelor recursului, această instanță ia în considerare din oficiu nulitatea procedurii.

³ JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială 15/vol. 2, p. 273.

III. Situația de fapt, procedura națională și întrebările preliminare

14. La 3 martie 2017, reclamantii din litigiul principal au introdus o acțiune împotriva pârâtei Getin Noble Bank S.A. la Sąd Okręgowy w Świdnicy (Tribunalul Regional din Świdnica, Polonia). Reclamantii au solicitat obligarea pârâtei la plata în solidar a sumei de 175 107,10 zloți polonezi (PLN), majorată cu dobânzile de întârziere legale de la data introducerii acțiunii până la data plății. La 3 aprilie 2008, părțile au încheiat un contract de credit ipotecar indexat într-o monedă străină (franci elvețieni, denumiți în continuare „CHF”). Reclamantii au invocat caracterul abuziv al mecanismului de indexare a creditului cuprins în acest contract, precum și al clauzei pachetului de asigurare în caz de refuz al instituirii ipotecii în primele trei luni de creditare.

15. În hotărârea din 21 august 2018, Sąd Okręgowy w Świdnicy (Tribunalul Regional din Świdnica) a admis parțial pretențiile reclamantilor. Instanța menționată a declarat ilegale clauzele contractuale din contractul de împrumut în litigiu care permiteau băncii să stabilească în mod arbitrar cursul de schimb al CHF. Aceasta a acordat o sumă de 16 120,12 PLN reclamantilor în solidar, împreună cu dobânda legală.

16. Hotărârea respectivă a fost atacată cu apel la Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (Curtea de Apel din Wrocław, Polonia). Prin hotărârea din 28 februarie 2019, această instanță a respins apelurile reclamantilor și a achiesat la constatările de fapt și la aprecierile juridice ale instanței de prim grad.

17. Reclamantii au formulat recurs împotriva hotărârii atacate (denumită în continuare „hotărârea atacată”) la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), în fața căreia procedura este pendinte. Instanța de trimitere este, în stadiul actual al procedurii desfășurate în fața sa, însărcinată să stabilească admisibilitatea recursului.

18. Instanța de trimitere amintește că, în conformitate cu articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/13, statele membre trebuie să prevadă posibilitatea de a introduce o acțiune (în fața unei autorități administrative sau a unei autorități judiciare) pentru a stabili dacă clauzele contractuale sunt abuzive. În Polonia, legiuitorul național a prevăzut o procedură judiciară în acest sens. În consecință, un organ național care examinează cauze care intră sub incidența Directivei 93/13 ar trebui, în opinia instanței de trimitere, să îndeplinească criteriile Uniunii Europene pentru a fi considerat „o instanță”, astfel cum au fost dezvoltate în jurisprudența Curții de Justiție.

19. Instanța de trimitere arată că unii judecători, a căror independență ar putea, în opinia sa, să fie pusă la îndoială, au făcut parte din completul care a pronunțat hotărârea atacată. Trei dintre aceștia (judecătorul FO, judecătorul GP și judecătorul HK) au fost numiți în funcția de judecător al Curții de Apel prin decizii ale președintelui Republicii Polone din 23 ianuarie 1998, 12 martie 2015 și, respectiv, 16 aprilie 2012. Aceste numiri au fost efectuate pe baza unei rezoluții a Krajowa Rada Sądownictwa (Consiliul Național al Magistraturii, Polonia, denumit în continuare „KRS”) în completuri declarate ulterior neconstituționale de Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională, Polonia). În hotărârea sa, Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) a considerat că interpretarea mandatului membrilor KRS aleși dintre judecătorii instanțelor de drept comun ca fiind de natură individuală este incompatibilă cu articolul 187 alineatul 3 din Constituția Republicii Polone⁴. O altă problemă identificată în acest regim a fost, potrivit instanței de trimitere, faptul că rezoluțiile KRS nu trebuiau motivate și nu erau supuse niciunei căi de atac.

⁴ Hotărârea din 20 iunie 2017, K 5/17, OTK-A 2017.

20. În plus, instanța de trimitere precizează că unul dintre acești trei judecători, judecătorul FO, a fost numit, cel puțin pentru prima dată în funcția de judecător, în perioada regimului comunist. Modul în care au fost numiți judecătorii la acea vreme, precum și modalitățile de supraveghere și posibilitățile de revocare a acestora nu erau conforme, în opinia instanței de trimitere, cu standardele unui stat de drept democratic. Instanța de trimitere consideră de asemenea că modificările introduse în dreptul polonez după anul 1989 nu au condus la dezvoltarea unor instrumente eficiente de verificare a numirilor judiciare efectuate în perioada comunistă sau a eventualelor încălcări ale principiului independenței de către judecători.

21. În acest context, instanța de trimitere se întreabă dacă, în lumina Hotărârii pronunțate de Curte în cauza A. K. și alții, este obligată să verifice independența judecătorilor sus-menționați și, în cazul unui răspuns afirmativ, care este criteriul pe care ar trebui să îl aplice în această privință.

22. În consecință, având îndoieli cu privire la modul în care ar trebui interpretate și aplicate principiile stabilite în jurisprudența Curții cu privire la independența sistemului judiciar național, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții de Justiție următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 2, articolul 4 alineatul (3), articolul 6 alineatele (1) și (3) și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf [TUE] coroborate cu articolul 47 primul și al doilea paragraf din [cartă] și articolul 267 al treilea paragraf TFUE, precum și articolul 38 din cartă și articolul 7 alineatele (1) și (2) din [Directiva 93/13] trebuie interpretate în sensul că este o instanță independentă, imparțială și care dispune de competențele corespunzătoare în sensul dreptului Uniunii Europene un organ în cadrul căruia își exercită funcția o persoană numită pentru prima dată sau ulterior (la o instanță superioară) în funcția de judecător de un organ politic al puterii executive a unui stat cu un regim totalitar, nedemocratic și comunist (Rada Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej [Consiliul de Stat al Republicii Populare Polone]), la cererea ministrului justiției al acestui stat, având în vedere în special 1) lipsa transparenței criteriilor de numire, 2) posibilitatea revocării judecătorului în orice moment, 3) lipsa participării în procedura de numire a unui organism autonom reprezentativ al judecătorilor și 4) a unor autorități publice competente constituite în urma unor alegeri democratice, ceea ce ar putea să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire într-o societate democratică?
- 2) Este relevant, pentru soluționarea problemei menționate la prima întrebare, faptul că numirea ulterioară în funcția de judecător (la instanțe superioare) a putut avea loc ca urmare a recunoașterii perioadei de muncă (vechimii) și pe baza evaluării activității pe postul pe care persoana respectivă a fost numită cel puțin pentru prima dată de organele politice vizate la prima întrebare și pe baza procedurii descrise în cadrul acesteia, ceea ce ar putea să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire într-o societate democratică?
- 3) Este relevant, pentru soluționarea problemei menționate la prima întrebare, faptul că numirea ulterioară în funcția de judecător (la instanțe superioare, cu excepția Sąd Najwyższy [Curtea Supremă]) nu a fost condiționată de depunerea unui jurământ al judecătorului privind respectarea valorilor unei societăți democratice, iar persoana în cauză, atunci când a fost numită pentru prima dată, a depus jurământul de a apăra regimul politic al unui stat comunist și așa-numitul «praworządność ludowa» (stat de drept popular), ceea ce ar putea să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire într-o societate democratică?

- 4) Articolul 2, articolul 4 alineatul (3), articolul 6 alineatele (1) și (3) și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborate cu articolul 47 primul și al doilea paragraf din cartă și articolul 267 al treilea paragraf TFUE, precum și articolul 38 din cartă și articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că este o instanță independentă, imparțială și care dispune de competențele corespunzătoare în sensul dreptului Uniunii Europene un organ în cadrul căruia își exercită funcția o persoană numită pentru prima dată sau ulterior (la o instanță superioară) în funcția de judecător cu încălcarea flagrantă a normelor constituționale ale unui stat membru al Uniunii Europene, având în vedere compunerea neconformă cu constituția statului membru menționat a organului care desemnează persoana respectivă drept candidat, numit ulterior în funcția de judecător (Krajowa Rada Sądownictwa [Consiliul Național al Magistraturii]), fapt care a fost confirmat de instanța constituțională a respectivului stat membru al Uniunii Europene, ceea ce, prin urmare, ar putea să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire într-o societate democratică?
- 5) Articolul 2, articolul 4 alineatul (3), articolul 6 alineatele (1) și (3) și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborate cu articolul 47 primul și al doilea paragraf din cartă și articolul 267 al treilea paragraf TFUE, precum și articolul 38 din cartă și articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că este o instanță independentă, imparțială și care dispune de competențele corespunzătoare în sensul dreptului Uniunii Europene un organ în cadrul căruia își exercită funcția o persoană numită în funcția de judecător pentru prima dată sau ulterior (la o instanță superioară), desemnată drept candidat pentru numirea în această funcție în cadrul unei proceduri în fața unui organ de evaluare a candidaților (Krajowa Rada Sądownictwa [Consiliul Național al Magistraturii]), dacă această procedură nu a îndeplinit criteriile de publicitate și transparență a regulilor de selectare a candidaților, ceea ce ar putea să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire într-o societate democratică?
- 6) Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf, articolul 2, articolul 4 alineatul (3) și articolul 6 alineatul (3) TUE coroborate cu articolul 47 primul și al doilea paragraf din cartă și articolul 267 al treilea paragraf TFUE, precum și articolul 38 din cartă și articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că instanța de ultim grad de jurisdicție dintr-un stat membru al Uniunii Europene (Sąd Najwyższy [Curtea Supremă]), pentru a garanta o protecție jurisdicțională efectivă ca mijloc pentru a preveni utilizarea constantă a clauzelor abuzive în contractele încheiate de profesioniști cu consumatorii, este obligată să examineze din oficiu, în fiecare etapă a procedurii:
- a) dacă instanța menționată la prima și la a patra întrebare îndeplinește criteriile unei instanțe independente, imparțiale și care dispune de competențele corespunzătoare în sensul dreptului Uniunii Europene, indiferent de impactul examinării criteriilor indicate în cadrul acestor întrebări asupra conținutului deciziei privind stabilirea caracterului abuziv al unei clauze contractuale și, în plus,
- b) dacă procedura în fața instanței menționate la prima și la a patra întrebare este valabilă?
- 7) Articolul 2, articolul 6 alineatele (1) și (3) și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborate cu articolul 47 primul și al doilea paragraf din cartă și articolul 267 al treilea paragraf TFUE, precum și articolul 38 din cartă și articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că, în conformitate cu dreptul Uniunii Europene, normele constituționale ale unui stat membru al Uniunii Europene referitoare la organizarea

instanțelor și numirea judecătorilor care fac imposibilă aprecierea validității numirii unui judecător se pot opune constatării lipsei de independență a unei instanțe sau a unui judecător care își exercită funcția în cadrul acesteia ca urmare a împrejurărilor menționate în întrebările prima-a cincea?”

23. În decizia sa de trimitere, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) a solicitat ca cererea de decizie preliminară să fie soluționată în cadrul unei proceduri accelerate, în conformitate cu articolul 105 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție.

24. Prin ordonanța președintelui Curții din 8 februarie 2020, cererea de judecare a cauzei potrivit procedurii accelerate formulată de instanța de trimitere a fost respinsă.

25. Au prezentat observații scrise Rzecznik Praw Obywatelskich (Ombudsmanul, Polonia), guvernul polonez și Comisia Europeană. Aceste părți au prezentat de asemenea argumente orale în cadrul ședinței care a avut loc la 2 martie 2021.

IV. Analiză

26. În prezenta cauză, instanța de trimitere a ridicat diferite întrebări referitoare la interpretarea articolului 19 alineatul (1) TUE (coroborat cu articolul 2 TUE) și a articolului 47 din cartă. În opinia sa, unii dintre judecătorii care au participat la pronunțarea hotărârii atacate ar putea, ca urmare a procedurii prin care au fost numiți pentru prima dată într-o funcție judiciară, să nu îndeplinească cerința de independență care decurge din aceste dispoziții.

27. Cu o turnură intrigantă, aproape biblică⁵, Ombudsmanul și, într-o măsură mai mică, Comisia pun la îndoială independența judecătorului aflat la originea trimiterii însuși, care, în acest caz, face parte dintr-un complet de judecător unic al instanței naționale. În special, Ombudsmanul susține că numirea judecătorului aflat la originea trimiterii într-o funcție judiciară a fost viciată de o încălcare flagrantă a legislației naționale. În consecință, nefiind îndeplinită cerința de independență, judecătorul aflat la originea trimiterii nu poate fi considerat, în opinia Ombudsmanului, o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE.

28. Se pare că există un fir comun care leagă diferitele probleme juridice care sunt ridicate în mod direct (prin intermediul întrebărilor preliminare) sau indirect (ca urmare a excepțiilor de inadmisibilitate) în cadrul prezentei proceduri: independența judecătorilor.

29. Ca atare, vom începe prezentele concluzii cu câteva observații introductive cu privire la noțiunea de „independență a judecătorilor” în ordinea juridică a Uniunii (A). Vom discuta apoi argumentele referitoare la pretinsa inadmisibilitate a cererii de decizie preliminară (B) și, după ce am concluzionat în favoarea admisibilității, vom aborda în cele din urmă analiza pe fond a întrebărilor preliminare (C).

⁵ Matei 7:12 – „De aceea, tot ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel” (Biblia regelui Iacob) sau, într-o traducere mai modernă, „Faceți altora ceea ce ați vrea să vă facă și ei vouă” (Noua Biblie americană). Cu toate acestea, se consideră că aceeași „regulă de aur” de comportament este și o învățătură de bază a altor religii.

A. Dimensiunile independenței judecătorilor: articolul 267 TFUE, articolul 47 din cartă și articolul 19 alineatul (1) TUE

30. Independența judecătorilor este, fără îndoială, o componentă-cheie a principiului „statului de drept”. Articolul 2 TUE recunoaște acest principiu ca fiind una dintre „valorile fondatoare” ale Uniunii Europene. Cerința privind independența judecătorilor este de asemenea consacrată, deși, în mod implicit, în nu mai puțin de trei dispoziții din dreptul primar al Uniunii: articolul 267 TFUE, articolul 19 alineatul (1) TUE și articolul 47 din cartă.

31. Toate cele trei dispoziții sunt invocate în cadrul prezentei proceduri. Astfel, toate par a fi aplicabile *prima facie* în prezenta cauză. Chiar dacă acest lucru nu împiedică, cu siguranță, aplicarea simultană a altor dispoziții, în special legislația secundară sectorială care conține de asemenea dispoziții specifice privind protecția judiciară⁶, sau chiar instrumente de drept secundar care se referă în mod expres la independența judecătorilor⁷, claritatea cu privire la interacțiunea dintre aceste trei dispoziții-cheie din tratat referitoare la independența judecătorilor este într-adevăr vitală.

32. În primul rând, prezenta cerere a fost introdusă în temeiul articolului 267 TFUE, care permite oricărei „instanțe dintr-un stat membru” să adreseze Curții de Justiție o cerere de decizie preliminară. În această privință, Curtea a afirmat în mod constant că, pentru a stabili dacă un organ care adresează o trimitere este o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE, un criteriu este acela al independenței acestui organ. Aceasta presupune în esență că organul trebuie să fie protejat de intervenții sau de presiuni exterioare susceptibile să pună în pericol independența membrilor săi în ceea ce privește judecarea litigiilor cu care sunt sesizați⁸.

33. În al doilea rând, cerința ca instanțele să fie independente rezultă de asemenea din articolul 47 din cartă, o dispoziție care consacră un drept subiectiv la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil pentru orice parte din procedură. În prezenta cauză, este cert că Directiva 93/13, care este aplicabilă din punct de vedere material în speță, acordă un drept subiectiv reclamantilor din litigiul principal, declanșând astfel aplicarea articolului 47 din cartă.

34. În al treilea rând, într-o jurisprudență relativ recentă, dar în prezent consacrată, Curtea a statuat că din obligația statelor membre de a stabili căile de atac necesare pentru a asigura o protecție juridică efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii, prevăzută la articolul 19 alineatul (1) TUE, rezultă că trebuie să se asigure independența oricărei instanțe naționale care se poate pronunța în aceste domenii. Astfel cum a subliniat Curtea, garantarea independenței este *inerentă* activității de judecată⁹. În această privință, este suficient să se sublinieze că organul național care a pronunțat hotărârea atacată – Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (Curtea de Apel din Wrocław) – este fără îndoială o instanță care se poate pronunța în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.

⁶ Precum, în prezenta cauză, articolul 7 din Directiva 93/13, citat mai sus la punctul 9 din prezentele concluzii.

⁷ Unele regimuri de drept derivat sunt chiar aplicabile transversal, și anume independent de orice legislație sectorială (de fond). Deși, în mod evident, nu este aplicabilă în prezenta cauză, a se vedea de exemplu Decizia Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (JO 2006, L 354, p. 56, Ediție specială, 11/vol. 51, p. 55), explorată în detaliu în Concluziile prezentate în cauza Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 și C-355/19, EU:C:2020:746, punctele 183-225).

⁸ A se vedea printre altele Hotărârea din 17 iulie 2014, Torresi (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:2088, punctele 17 și 18 și jurisprudența citată).

⁹ A se vedea Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctele 37-42), și Hotărârea din 20 aprilie 2021, Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 51).

35. Această „multiplicare” a temeiurilor juridice în ceea ce privește principiul independenței judecătorilor reflectă semnificația constituțională a acestuia și caracterul său transversal într-o comunitate bazată pe statul de drept. Totuși, aceasta poate fi de asemenea sursa unor confuzii. Ne putem întreba dacă aceste dispoziții stabilesc diferite tipuri de „independență a judecătorilor”, consecința fiind că, de exemplu, o instanță națională poate fi independentă în sensul uneia dintre aceste dispoziții, dar nu suficient de independentă în sensul alteia.

36. Astfel cum am explicat mai detaliat în Concluziile prezentate în cauza WB și alții, nu aceasta este situația: în dreptul Uniunii există un singur principiu al independenței judecătorilor¹⁰. Cu toate acestea, în măsura în care cele trei dispoziții în cauză [articolul 267 TFUE, articolul 47 din cartă și articolul 19 alineatul (1) TUE] sunt diferite în ceea ce privește funcția și obiectivul lor, tipul de analiză care trebuie efectuată pentru a verifica respectarea principiului independenței judiciare poate fi diferit. În special, variază intensitatea controlului efectuat de Curte cu privire la respectarea acestui principiu și pragul pentru constatarea unei încălcări a acestuia¹¹.

37. Articolul 19 alineatul (1) TFUE prevede, printre altele, că statele membre „stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă”. Prin urmare, aceasta este o dispoziție care se referă în principal la elementele structurale și sistemice ale cadrelor juridice naționale: ceea ce este relevant, în lumina articolului 19 alineatul (1) TUE, este dacă sistemul judiciar al unui stat membru respectă principiul statului de drept, consacrat la articolul 2 TUE. În acest context, considerăm că elementele principale în analiza Curții sunt cele care privesc structura instituțională și constituțională globală a sistemului judiciar național. Elementele referitoare la cazul specific pot fi adesea ilustrative pentru o problemă mai largă, dar nu sunt concludente în sine.

38. Pragul pentru o încălcare a acestei dispoziții este destul de ridicat. Astfel, problema este dacă chestiunea (chestiunile) supusă (supuse) atenției Curții este (sau sunt) susceptibilă (susceptibile) să amenințe buna funcționare a sistemului judiciar național, punând în consecință în pericol capacitatea statului membru în cauză de a furniza particularilor căile de atac necesare.

39. Articolul 19 alineatul (1) TUE prevede o cale de atac extraordinară pentru situații extraordinare. Scopul său nu este de a surprinde toate problemele posibile care pot apărea în ceea ce privește sistemul judiciar național, cu atât mai mult cazurile izolate de eroare în interpretarea sau aplicarea dispozițiilor naționale în cadrul unei ordini juridice altminteri sănătoase și conforme cu dreptul Uniunii. Articolului 19 alineatul (1) TUE i se aduce atingere numai prin încălcări de o anumită gravitate și/sau de natură sistemică, pentru care este puțin probabil ca ordinea juridică internă să ofere un remediu adecvat.

40. Articolul 47 din cartă este, în schimb, o dispoziție care cuprinde un drept subiectiv la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil al oricărei părți din procedură, care intervine atunci când o cauză se încadrează în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii în temeiul articolului 51 alineatul (1) din cartă. Din acest punct de vedere, verificarea „independenței” unei instanțe, în contextul articolului 47 din cartă, necesită o apreciere detaliată a tuturor circumstanțelor specifice cauzei în discuție. Aspectele care se referă la o anumită caracteristică structurală sau sistemică a sistemului judiciar național sunt relevante doar în măsura în care pot avea un impact asupra procedurii individuale.

¹⁰ Cauzele conexe C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:403, punctele 161 și 162.

¹¹ *Ibidem*, punctele 163-169.

41. Intensitatea controlului exercitat de Curte în ceea ce privește independența organului jurisdicțional în cauză este, în acest context, moderată: nu toate încălcările dreptului echivalează cu o încălcare a articolului 47 din cartă. O anumită gravitate este necesară în acest sens. Cu toate acestea, odată ce este îndeplinit criteriul de gravitate necesar, acest lucru este suficient pentru a da naștere unei încălcări a articolului 47 din cartă, întrucât nu este necesară îndeplinirea niciunei alte condiții pentru a se asigura respectarea dreptului individual care decurge din dreptul Uniunii. În special, nu este necesar ca încălcarea identificată să fie de natură sistemică sau să aibă implicații dincolo de cazul specific respectiv.

42. În sfârșit, chiar dacă face parte de asemenea din acest peisaj, articolul 267 TFUE are un scop și o finalitate diferite, la care ne vom referi în secțiunea următoare. Acestea fiind spuse, ideea principală a acestei secțiuni din prezentele concluzii este aceea că, deși noțiunea de „independență a judecătorilor” în dreptul Uniunii este una și aceeași, factorii specifici, relevanța, semnificația și ponderea relativă a acestora, care vor fi luate în considerare în contextul unui caz specific, diferă în mod logic în funcție de dispoziția de drept al Uniunii în temeiul căreia se ridică problema independenței.

B. Admisibilitate

43. Au fost invocate mai multe argumente în legătură cu admisibilitatea prezentei cereri de decizie preliminară. Unele se referă la problema dacă organul care a adresat prezenta cerere poate fi considerat o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE (1), în timp ce altele se referă la relevanța întrebărilor preliminare (2). Aceste argumente vor fi analizate pe rând.

1. Este instanța de trimitere o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE?

44. Ombudsmanul formulează o obiecție cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară pe baza numirii judecătorului care, statuând în complet de judecată cu judecător unic, a adresat întrebările preliminare. În special, Ombudsmanul subliniază că judecătorul aflat la originea trimiterii a fost numit prin ordin al președintelui republicii și a acceptat numirea în pofida faptului că rezoluția relevantă a KRS (din 28 august 2018) a fost suspendată provizoriu de Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Supremă Administrativă, Polonia) (ordonanțele din 27 septembrie 2018 și 8 octombrie 2018). În plus, Ombudsmanul afirmă că judecătorul aflat la originea trimiterii a fost în cele din urmă numit doar după ce ministrul polonez al justiției/procuror general, pentru care acest judecător lucrase anterior și cu care menține legături foarte puternice, a intervenit – personal și, în opinia Ombudsmanului, în mod nelegal – în procedură pentru a sprijini numirea sa.

45. Pe această bază, Ombudsmanul este de părere că judecătorul aflat la originea trimiterii nu ar trebui considerat o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE. În special, Ombudsmanul exprimă îndoieli cu privire la aspectul dacă organul de trimitere poate fi considerat, în sensul acestei dispoziții, ca fiind (i) o instanță *constituită prin lege* și care (ii) îndeplinește cerința de *independență*.

46. Comisia sugerează de asemenea că judecătorul aflat la originea trimiterii a fost numit în împrejurări – care fac obiectul unei cereri de decizie preliminară pendinte în fața Curții¹² – în care pare să existe o încălcare flagrantă a legislației unui stat membru aplicabile numirilor judiciare. Comisia pare să considere însă că, în acest stadiu, nu s-a stabilit încă pe deplin că judecătorul aflat la originea trimiterii nu îndeplinește condițiile necesare pentru a fi calificat drept „instanță” în sensul articolului 267 TFUE.

47. Suntem de acord cu Comisia cu privire la rezultat, în ceea ce privește admisibilitatea cererii, chiar dacă din motive diferite. Astfel, motivele care stau la baza concluziei noastre cu privire la acest aspect nu sunt de natură *circumstanțială*, precum cele sugerate de Comisie, ci mai degrabă de natură *conceptuală*. Răspunsul pe care îl propunem are foarte puțin de-a face cu o apreciere a aspectului dacă judecătorul aflat la originea trimiterii însuși a fost sau nu numit în mod corespunzător, un aspect asupra căruia avem îndoieli serioase. Mai degrabă, în opinia noastră, analiza privind îndeplinirea condiției privind existența unei „instanțe” a fost întotdeauna și ar trebui să continue să fie efectuată în raport cu *organul* propriu-zis, iar nu în raport cu *persoanele* care fac parte din organul care a formulat cererea.

48. În expunerea raționamentului care ne conduce la această concluzie, vom începe prin a identifica abordarea tradițională a Curții cu privire la această analiză (a) și apoi vom sugera motivul pentru care considerăm că aceasta ar trebui menținută chiar și în lumina unor cazuri extraordinare precum cel de față (b).

a) Un organ (independent) (constituit prin lege)

49. Noțiunea de „instanță” în sensul articolului 267 TFUE este o noțiune autonomă de drept al Uniunii și trebuie definită independent de denumirile și calificările din dreptul național. În acest scop, Curtea a utilizat în mod tradițional așa-numitele criterii Dorsch: verificarea aspectului dacă organul de trimitere este constituit prin lege, a caracterului său permanent, a caracterului obligatoriu al competenței sale, a naturii contradictorii a procedurii, verificarea aplicării de către organ a normelor de drept, precum și a independenței și a imparțialității acestuia¹³.

50. În cadrul articolului 267 TFUE, noțiunea de „instanță” are un caracter *funcțional*: aceasta servește la identificarea organelor naționale care, în măsura în care exercită funcții judiciare, pot deveni *interlocutorii* Curții în cadrul unei proceduri preliminare. Această procedură constituie cheia de boltă a sistemului jurisdicțional instituit de tratatele Uniunii care, prin instituirea unui dialog între Curtea de Justiție și instanțele din statele membre, are drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii, permițând astfel asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, a caracterului propriu al dreptului instituit de tratate¹⁴. Acest dialog judiciar are o semnificație constituțională, întrucât, după cum rezultă din articolul 19 alineatul (1) TUE, atât Curtea de Justiție, cât și instanțele judecătorești din statele membre acționează, fiecare, în domeniile lor de competență, în calitate de „gardieni” ai ordinii juridice a Uniunii¹⁵.

¹² Cauza C-487/19, W. Ż. (JO 2019, C 337, p. 4). În Concluziile prezentate în această cauză, avocatul general Tanchev a concluzionat că numirile de judecători efectuate de președintele republicii fără a ține seama de suspendarea procedurii de numire printr-un ordin al Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă) au constituit o încălcare vădită și deliberată a normelor naționale, care echivala cu o încălcare flagrantă a procedurii de numire a judecătorilor (EU:C:2021:289, punctele 87-89).

¹³ Hotărârea din 17 septembrie 1997, Dorsch Consult (C-54/96, EU:C:1997:413, punctul 23). Mai recent, a se vedea de exemplu Hotărârea din 9 iulie 2020, Land Hessen (C-272/19, EU:C:2020:535, punctul 43 și jurisprudența citată).

¹⁴ În acest sens, a se vedea recenta hotărâre din 2 martie 2021, A. B. și alții (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac) (C-824/18, EU:C:2021:153, punctul 90 și jurisprudența citată).

¹⁵ A se vedea în acest sens Avizul 1/09 (Tribunalul pentru Brevete Europene și Comunitare) (EU:C:2011:123, punctul 66).

51. În consecință, în măsura în care scopul noțiunii de „instanță” este acela de a face distincția între organele care acționează în calitate de organe *jurisdicționale* și cele care acționează în altă calitate, o analiză pentru a stabili dacă un organ național îndeplinește criteriile Dorsch trebuie să se concentreze în mod necesar asupra aspectelor structurale, instituționale. Esențiale, în această privință, sunt natura, poziția și funcționarea *organului respectiv* în cadrul instituțional al statelor membre¹⁶.

52. În schimb, această analiză nu a fost niciodată utilizată pentru a verifica dacă (una sau mai multe) persoane specifice care țin de instituția respectivă și care fac parte din completul instanței care a adresat trimiterea îndeplinesc, fiecare dintre ele individual, criteriile Dorsch. Accentul a fost pus întotdeauna pe organul¹⁷ care a adresat trimiterea, inclusiv în cazurile în care organul respectiv a fost compus dintr-o singură persoană¹⁸.

53. Același lucru este valabil și în ceea ce privește verificarea celor două criterii specifice Dorsch identificate ca fiind potențial problematică în contextul prezentei cauze: o instanță constituită prin lege, precum și independența acesteia.

54. În primul rând, în ceea ce privește *criteriul* unei instanțe „constituite prin lege”, jurisprudența (desigur, nu deosebit de bogată) sugerează că, pentru a îndeplini acest criteriu, organul de trimitere de care aparțin persoanele concrete care au adresat o trimitere este cel care trebuie să fie prevăzut în legislația unui stat membru. Acest criteriu a avut ca scop excluderea admisibilității trimiterilor din partea organelor care au fost înființate în temeiul unor contracte (în special anumite forme de comisii de arbitraj)¹⁹.

55. De exemplu, în Hotărârea de referință Nordsee, Curtea și-a concentrat analiza asupra temeiului juridic al activității organului de trimitere (un tribunal de arbitraj înființat printr-un contract între părți) și a considerat că acesta are un caracter nejudiciar, având în vedere legăturile slabe dintre procedura de arbitraj și sistemul de căi de atac al statului membru prin intermediul instanțelor ordinare²⁰. O abordare similară a fost urmată în cauze mai recente, în care Curtea a examinat o chestiune referitoare la natura reală a funcțiilor exercitate de organul de trimitere²¹.

56. Este adevărat că aprecierea Curții cu privire la natura organului de trimitere a evoluat și a devenit mai strictă în ultimii ani²². Poate că nu se mai poate afirma, astfel cum a făcut în mod bine-cunoscut avocatul general Ruiz-Jarabo Colomer în urmă cu câțiva ani, că „jurisprudența este cazuistică, foarte elastică și puțin științifică, cu contururi atât de vagi încât ar fi acceptată o întrebare preliminară adresată de Sancho Panza în calitate de guvernator al insulei Barataria”²³.

¹⁶ A se vedea de asemenea Concluziile prezentate în cauza Pula Parking (C-551/15, EU:C:2016:825, punctele 85 și 86), precum și Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauzele conexe Torresi (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:265, punctul 53).

¹⁷ Începând deja cu cauze precum Hotărârea din 30 iunie 1966, Vaassen-Göbbels (61/65, EU:C:1966:39, p. 273), nu este întâmplător faptul că terminologia utilizată s-a referit în mod constant la un „organ” („organisme” în limba franceză; „Einrichtung” în limba germană), acesta fiind instituția relevantă.

¹⁸ Deja de exemplu, Hotărârea din 11 iunie 1987, X (14/86, EU:C:1987:275, punctele 6 și 7), referitoare la o cerere de decizie preliminară formulată de un „Pretore” italian, în calitate de judecător unic care a acționat în esență, în acel stadiu al procedurii, ca un judecător de instrucție.

¹⁹ Pentru o prezentare generală, a se vedea de exemplu Broberg, M., și Fenger, N., *Preliminary References to the European Court of Justice*, ed. a 2-a, Oxford University Press, Oxford, 2014, p. 61 și 62.

²⁰ Hotărârea din 23 martie 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107, punctele 7-16).

²¹ A se vedea printre altele Hotărârea din 12 iunie 2014, Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta (C-377/13, EU:C:2014:1754, punctul 24), Hotărârea din 17 iulie 2014, Torresi (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:2088, punctul 20), și Hotărârea din 6 octombrie 2015, Consorci Sanitari del Maresme (C-203/14, EU:C:2015:664, punctul 18).

²² A se vedea în special Hotărârea din 9 octombrie 2014, TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punctele 27-38), și Hotărârea din 21 ianuarie 2020, Banco de Santander (C-274/14, EU:C:2020:17, în special punctul 55).

²³ Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate în cauza De Coster (C-17/00, EU:C:2001:366, punctul 14).

Cu toate acestea, în același timp, a fost păstrată (pe bună dreptate) o anumită flexibilitate, pentru a permite organelor naționale care exercită *in mod efectiv* funcții judiciare să utilizeze procedura preliminară, indiferent de denumirea sau eticheta dată acestor organe în dreptul intern²⁴.

57. Această abordare pare a fi cu atât mai justificată dacă se ia în considerare faptul că criteriul instanței „constituite prin lege” în sensul articolului 267 TFUE este exprimat, în mai multe limbi, prin expresii care se referă la „originea legală” a organului care adresează trimiterea²⁵. Acest lucru subliniază încă o dată faptul că aspectul esențial este dacă organul a fost *constituit* pe baza legislației naționale, iar nu dacă formațiunea specifică din cadrul acestui organ acționează, în cazul concret, în conformitate cu legislația națională. Caracterul polisemantic al cuvântului englezesc „law”, care se poate referi atât la legislație (un act normativ), cât și la un sistem de norme²⁶, poate fi astfel înșelător în acest context.

58. În prezenta cauză, Curtea este invitată practic să extindă în continuare criteriul instanței „constituite prin lege” în sensul articolului 267 TFUE. În acest sens, criteriul respectiv nu ar mai însemna doar că *organul* jurisdicțional care adresează trimiterea a fost constituit prin lege, în acest sens *prin legislație*, spre deosebire de un contract, ci ar necesita de asemenea o analiză cu privire la aspectul dacă judecătorul individual care adresează trimiterea a fost *numit în mod legal*, precum și orice alt element posibil referitor la legalitatea funcționării organului respectiv.

59. În opinia noastră, o astfel de evoluție nu ar fi rezonabilă. Astfel cum s-a explicat mai sus, noțiunea specifică de instanță „constituită prin lege”, în contextul criteriilor prevăzute la articolul 267 TFUE, a însemnat întotdeauna ceva destul de diferit. Este adevărat că există o noțiune care poartă același nume (sau unul foarte asemănător), și anume „o instanță instituită [în conformitate cu] legea”, care face parte din analiza aspectului dacă dreptul la un proces echitabil a fost încălcat într-un caz individual în sensul articolului 6 paragraful 1 din Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „CEDO”)²⁷, reprodus în prezent în mod efectiv la articolul 47 din cartă²⁸.

60. Cu toate acestea, după cum rezultă din explicațiile deja furnizate mai sus²⁹, scopul celor două dispoziții, articolul 47 din cartă, pe de o parte, și articolul 267 TFUE, pe de altă parte, este diferit. Identificarea interlocutorilor judiciari adecvați la nivelul organelor dintr-un stat membru care pot adresa trimiteri preliminare Curții de Justiție este diferită de detectarea încălcărilor compunerii legale a completului de judecată în fiecare caz în parte, în vederea protejării drepturilor individuale bazate pe dreptul Uniunii. În acest din urmă caz, examinarea legalității compunerii completului de judecată trebuie să ajungă în mod natural la nivelul cazurilor individuale, în timp ce același lucru nu este neapărat valabil în primul caz.

²⁴ A se vedea în special Hotărârea din 17 iulie 2014, Torresi (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:2088, punctele 15-30), și Ordonanța din 23 octombrie 2018, Conseil départemental de l'ordre des chirurgiens-dentistes de la Haute-Garonne (C-296/18, nepublicată, EU:C:2018:857, punctul 6). În termeni mai generali pe această temă și cu trimiteri suplimentare, a se vedea Concluziile prezentate în cauza Ministerstwo Sprawiedliwości (C-55/20, EU:C:2021:500, punctele 31-62).

²⁵ A se vedea printre altele expresiile în limba germană („gesetzliche Grundlage der Einrichtung”), în limba spaniolă („origen legal”), în limba franceză („origine légale”), în limba italiană („origine legale”) și în limba portugheză („origem legal”).

²⁶ Astfel cum a observat recent Curtea într-o cauză care a ridicat, deși într-un context diferit, o problemă similară de interpretare în Hotărârea din 15 martie 2017, Al Chodor (C-528/15, EU:C:2017:213, punctul 31).

²⁷ Hotărârea Curții EDO din 1 decembrie 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, punctele 229-234), confirmată recent prin hotărârea Curții EDO din 7 mai 2021, Xero Flor w Polsce sp. z o.o. împotriva Poloniei (CE:ECHR:2021:0507JUD000490718, punctele 243-247).

²⁸ Cel mai recent, a se vedea de exemplu Concluziile avocatului general Tanchev prezentate în cauza W. Ż. (C-487/19, EU:C:2021:289, punctele 70-80).

²⁹ Punctele 36-42 din prezentele concluzii.

61. Astfel, o abordare simplă și mecanică de „tăiere și lipire” a noțiunii de „instanță constituită prin lege” de la articolul 47 din cartă la articolul 267 TFUE, întrucât acestea par în mare măsură similare, fără a reflecta în mod corespunzător asupra conținutului și a scopului diferit al acestor concepte, nu ar fi o abordare foarte înțeleaptă.

62. În al doilea rând, în ceea ce privește *criteriul independenței* în temeiul articolului 267 TFUE, Curtea a statuat în mod constant că acest criteriu impune „norme, în special în ceea ce privește compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi, care să permită înlăturarea din percepția justițiabililor a oricărei îndoieli legitime referitoare la impenetrabilitatea instanței respective în privința unor elemente exterioare și la neutralitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă”³⁰. De asemenea, Curtea a precizat că, în principiu, nu este de competența sa să deducă faptul că dispozițiile naționale care asigură independența instanțelor pot fi aplicate într-un mod contrar principiilor consacrate în ordinea juridică internă sau principiilor statului de drept³¹.

63. În consecință, analiza Curții s-a concentrat și în această privință asupra cadrului juridic și a garanțiilor prevăzute de acesta pentru a proteja posibilitatea judecătorilor de a-și exercita funcția fără nicio formă de presiune (directă sau indirectă, reală sau potențială)³². Accentul a fost pus întotdeauna pe aspectul dacă organul care adresează o trimitere este independent din punct de vedere structural atât față de părțile într-un litigiu aflat în fața sa³³, cât și față de orice îndrumări externe precum faptul că organul respectiv face parte din punct de vedere instituțional din administrație³⁴.

64. De exemplu, într-o cauză recentă, unele părți au exprimat îndoieli cu privire la aspectul dacă judecătorul aflat la originea trimiterii, care a statuat în complet de judecător unic, a respectat criteriul de independență și imparțialitate al Uniunii, pentru motivul că – în măsura în care chestiunea se referea la statutul magistraților italieni – acesta avea în mod natural un interes în soluționarea litigiului. Cu toate acestea, după ce a analizat normele interne relevante, Curtea a respins această obiecțiune și a considerat cauza admisibilă. Aceasta a constatat că magistrații italieni „își exercită funcțiile în deplină autonomie, sub rezerva normelor în materie disciplinară și fără presiuni externe susceptibile să le influențeze deciziile”. Fără a cerceta poziția specifică a judecătorului aflat la originea trimiterii, Curtea a adăugat că nu „pun[e] la îndoială faptul că judecătorul de pace îndeplinește [criteriul] referito[r] la originea sa legală”³⁵.

³⁰ A se vedea mai recent Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 53 și jurisprudența citată). Sublinierea noastră.

³¹ Hotărârea din 4 februarie 1999, Köllensperger și Atzwanger (C-103/97, EU:C:1999:52, punctul 24). Această jurisprudență este un ecou al abordării adoptate de Curtea EDO în această privință. A se vedea hotărârea Curții EDO din 6 noiembrie 2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá împotriva Portugaliei (CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, punctul 186).

³² A se vedea printre altele Hotărârea din 24 mai 2016, MT Højgaard și Züblin (C-396/14, EU:C:2016:347, punctele 22-32).

³³ Hotărârea din 19 septembrie 2006, Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587, punctul 49).

³⁴ Excluzându-se astfel organele însărcinate cu soluționarea căilor de atac administrative de la sesizarea Curții în temeiul articolului 267 TFUE – a se vedea de exemplu Hotărârea din 30 martie 1993, Corbiau (C-24/92, EU:C:1993:118, punctele 15-17), sau Hotărârea din 30 mai 2002, Schmid (C-516/99, EU:C:2002:313, punctele 34-38).

³⁵ Hotărârea din 16 iulie 2020, Governo della Repubblica italiana (Statutul judecătorilor de pace italieni) (C-658/18, EU:C:2020:572, în special punctele 43 și 55). A se compara această cauză cu cauze anterioare, care se refereau în esență la aceeași problemă, în care Curtea a respins trimiterea ca inadmisibilă, dar numai pentru că instanța de trimitere era, în temeiul dreptului național, în mod vădit incompetentă. Deși unele dintre părți au ridicat problema imparțialității, Curtea nu a făcut referire la un astfel de argument în ordonanțele sale: a se vedea Ordonanța din 6 septembrie 2018, Di Girolamo (C-472/17, nepublicată, EU:C:2018:684), și Ordonanța din 17 decembrie 2019, Di Girolamo (C-618/18, nepublicată, EU:C:2019:1090).

b) *Valoarea unui dialog permanent*

65. Pe scurt, o reinterpretare a noțiunii de „instanță” în sensul articolului 267 TFUE, care ar impune Curții să examineze situația specifică a persoanelor care fac parte din aceste organe naționale, ar fi în contradicție atât cu natura, cât și cu scopul procedurii preliminare. Spre deosebire de articolul 47 din cartă și, potențial, dacă atinge o anumită gravitate, și de articolul 19 alineatul (1) TUE, analiza în temeiul articolului 267 TFUE a fost întotdeauna preocupată doar de identificarea interlocutorilor instituționali adecvați pentru Curte, iar nu de legalitatea fiecărui element al procedurii pendinte în fața instanței de trimitere. Astfel, procedura preliminară este, la un anumit nivel, o procedură formalizată și, prin urmare, una formală: articolul 267 TFUE instituie un dialog între *instituții judiciare*, iar nu între *persoanele* care compun aceste instituții.

66. Am adăuga patru motive suplimentare de ordin sistemic pentru care sugerăm că aceasta ar trebui să rămână situația, chiar și în cazuri destul de problematice precum cel de față.

67. În primul rând, ar fi contraintuitiv (și contraproductiv) ca Curtea să refuze în mod categoric să intre într-un dialog judiciar cu organe care exercită efectiv, cu siguranță în mod formal, funcții judiciare la nivel național și care au nevoie de asistență în interpretarea și aplicarea dreptului Uniunii în procedurile pendinte în fața lor. Nu este nevoie să subliniem, în acest context, că răspunsul Curții la întrebările acestora ar fi obligatoriu atât pentru instanța de trimitere, cât și pentru alte instanțe naționale care s-ar putea confrunța cu aceleași probleme juridice³⁶. Prin urmare, prin efectuarea unei trimiteri în temeiul articolului 267 TFUE, instanța de trimitere se angajează să urmeze interpretarea Curții cu privire la dispozițiile de drept al Uniunii care ar putea fi aplicabile în speță.

68. În al doilea rând, existența unor probleme (pretinse, posibile sau probabile) cu privire la corectitudinea legală și morală a judecătorului (judecătorilor) național (naționali) care se pronunță într-o cauză nu privează părțile individuale la procedură de dreptul lor de a obține aplicarea corectă a dispozițiilor relevante de drept al Uniunii. Prin urmare, considerăm că o abordare instituțională și generală a noțiunii de „instanță” în sensul articolului 267 TFUE este mai în concordanță cu dreptul la o cale de atac efectivă, consacrat, printre altele, la articolul 47 din cartă.

69. În al treilea rând, în termeni mai practici, Curtea nu este în măsură să efectueze o apreciere a imparțialității și a integrității morale a anumitor judecători la nivel național sub forma unei aprecieri a admisibilității în raport cu articolul 267 TFUE. Lăsând la o parte faptul că un astfel de efort necesită o interpretare a legislațiilor naționale relevante și, de asemenea, faptul că valoarea probatorie a oricăror elemente de fapt și interpretarea dispozițiilor legislației naționale este susceptibilă de a fi contestată de părți, aspectul esențial rămâne acela că ar trebui să aibă loc o analiză detaliată și aprofundată în etapa admisibilității. În acest mod, fondul unei cereri referitoare fie la articolul 47 din cartă, fie la articolul 19 TUE ar fi deja examinat în etapa admisibilității, analiza putând deveni oarecum circulară³⁷.

70. În al patrulea și ultimul rând, există o problemă de coerență orizontală a jurisprudenței Curții. În împrejurări normale, o serie de persoane, printre care ne numărăm, ar considera că sugestia potrivit căreia Curtea ar trebui să aprecieze „calitatea” judecătorului (judecătorilor) individual

³⁶ În general, cu privire la această chestiune și cu trimiteri la jurisprudența relevantă, a se vedea Concluziile prezentate în cauza *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe* (C-620/17, EU:C:2019:340, punctele 59-62).

³⁷ În detaliu cu privire la probleme similare ridicate în contextul Hotărârii din 9 iulie 2020, *Land Hessen* (C-272/19, EU:C:2020:535), a se vedea Concluziile prezentate în cauza *WB* și alții, punctele 115-120.

(individuali) al (ai) unei instanțe naționale care adresează o cerere de decizie preliminară, pentru a admite sau respinge această cerere, este mai degrabă derutantă. Sunt judecătorii care au formulat cererea persoane care respectă legea și care își exercită funcțiile cu integritatea necesară? Există un posibil conflict de interese în cazul respectiv? Poate un judecător care face obiectul unei proceduri disciplinare să formuleze totuși o cerere într-o altă cauză? Ce se întâmplă cu un judecător suspectat de corupție, împotriva căruia au fost deja deschise anchete penale, dar care nu a fost suspendat în mod oficial din funcție? Este obligată Curtea să examineze toate aceste aspecte atunci când „filtrează” cererile formulate în temeiul articolului 267 TFUE?

71. În ultimii ani, în special având în vedere criza statului de drept din mai multe state membre, Curtea a fost obligată nu numai să își dezvolte jurisprudența pentru a oferi îndrumări cu privire la situații și scenarii pe care puțini și le-ar fi imaginat vreodată posibile, ci și să instituie excepții de la normele aplicabile în mod obișnuit, având în vedere unele cazuri anormale. După cum am explicat deja în altă parte, nu vedem nicio problemă legată de existența unor standarde duble în astfel de cazuri, întrucât situațiile sunt în mod obiectiv diferite³⁸.

72. Cu toate acestea, în prezenta cauză, Curtea este solicitată efectiv să reinterpreteze criteriile Dorsch general aplicabile, care sunt aplicabile în mod transversal tuturor cauzelor, indiferent de organul jurisdicțional dintr-un stat membru, și să extindă sfera și argumentele (părților) care pot fi invocate deja în etapa admisibilității în temeiul articolului 267 TFUE. Pentru toate motivele prezentate în această parte a prezentelor concluzii, considerăm că un astfel de pas nu este solicitat sau necesar, nici măcar în situația unor cazuri extraordinare precum cel de față.

73. În lumina celor prezentate anterior, ajungem la concluzia că eventualele vicii în procedura de numire a judecătorului aflat la originea trimiterii în prezenta cauză³⁹ și/sau legăturile personale și profesionale ale acestuia cu ministrul justiției/procuror general⁴⁰ nu ar trebui să conducă la inadmisibilitatea prezentei trimiteri.

74. Cu toate acestea, această concluzie este însoțită de două rezerve importante.

75. În primul rând, trebuie subliniat foarte clar că o astfel de concluzie, în sensul specific al articolului 267 TFUE, nu înseamnă în niciun caz că instanța de trimitere este legal compusă și/sau că, mai exact, judecătorul aflat la originea trimiterii a fost desemnat în mod legal. Astfel, aspectele invocate de Ombudsman sunt, în opinia noastră, destul de îngrijorătoare. Acest lucru este valabil mai ales atunci când acuzațiile Ombudsmanului sunt analizate în contextul instituțional și constituțional mai larg, pe care Curtea îl cunoaște foarte bine, privind starea statului de drept în Polonia.

76. Aceste elemente ar putea fi însă eventual relevante în contextul unei aprecieri a independenței instanței de trimitere în raport cu articolul 19 alineatul (1) TUE și/sau cu articolul 47 din cartă și ar putea conduce la concluzia că ambele dispoziții au fost încălcate. În schimb, după cum s-a explicat mai sus, acești factori sunt în mod normal relevanți pentru a stabili dacă un organ național constituie o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE. Sugestia potrivit căreia partenerii

³⁸ A se vedea Concluziile prezentate în cauza WB și alții, punctul 154.

³⁹ Din motive de completitudine, dar fără a avea, în opinia noastră, nicio influență asupra soluționării prezentei cauze, ar putea fi adăugat faptul că existența unor nereguli procedurale în cadrul acestei proceduri de numire a fost confirmată, după ce a avut loc ședința în prezenta cauză, prin hotărârile Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Supremă Administrativă) din 6 mai 2021, II GOK 2/18, II GOK 3/18, II GOK 5/18, II GOK 6/18 și II GOK 7/18. Din cauza acestor nereguli procedurale, instanța menționată a anulat rezoluțiile atacate ale KRS, fără a aduce însă atingere în vreun mod validității deciziilor președintelui republicii de numire a judecătorilor în cauză.

⁴⁰ Referitor la problemele care decurg, în ceea ce privește articolul 19 alineatul (1) TUE și articolul 47 din cartă, din această „alianță imorală” de roluri, a se vedea Concluziile prezentate în cauza WB și alții, în special punctele 178-192.

instituționali oficiali ar trebui să continue să discute chiar dacă unul dintre ei ar putea avea îndoiele destul de serioase cu privire la calitățile personale ale unora dintre persoanele care compun cealaltă parte se bazează pe considerente foarte diferite de aprobarea, chiar și implicită, a celeilalte părți.

77. În al doilea rând, nu excludem faptul că s-ar putea eventual ajunge la o concluzie diferită în cazul în care semnificația elementelor referitoare la situația personală a unuia sau mai multor judecători ai unei instanțe naționale care adresează în mod oficial o cerere în temeiul articolului 267 TFUE ar depăși persoana sau persoanele în cauză și ar avea repercusiuni asupra funcționării globale a organului național din care fac parte. Cu toate acestea, într-un astfel de scenariu, accentul și examinarea s-ar concentra asupra *organului* care adresează o trimitere, fiind astfel în conformitate cu logica Dorsch și cu abordarea instituțională sugerată în prezentele concluzii. Adoptarea unei abordări instituționale pentru aprecierea îndeplinirii criteriilor Dorsch nu înseamnă că nu trebuie să se țină seama de *contextul* instituțional. În mod firesc, la un anumit nivel, o instituție este agregarea indivizilor care o formează. Modul în care au fost numiți în funcții judiciare persoanele care fac parte dintr-un (prezumat) organ jurisdicțional face în mod clar parte din acest context.

78. Această situație ar putea apărea, de exemplu, în ceea ce privește o instituție judiciară captivă sau deturnată dintr-un stat membru, care pur și simplu nu mai poate fi denumită „instanță”. Aceasta ar putea apărea, eventual, atunci când acumularea aspectelor legate, de exemplu, de numirile la această instituție (în mod oficial judiciară), influența politică exercitată asupra procesului decizional al acesteia și alte elemente posibile dezvăluie un model în care nu mai există nicio instanță independentă demnă de această denumire. Într-un astfel de caz, concluzia ar fi însă că *organul ca atare* nu mai poate fi considerat o „instanță”, nici măcar în accepțiunea semnificativ mai laxă a articolului 267 TFUE, ceea ce înseamnă că Curtea de Justiție nu mai poate dialoga cu un astfel de organ. Acest din urmă organ ar fi astfel complet izolat de orice dialog.

79. Având în vedere toate cele menționate anterior, considerăm că, în scopul prezentei proceduri, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), statuând în complet de judecător unic, poate fi considerată în continuare o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE.

2. Trimiterea este „pertinentă” în sensul articolului 267 TFUE?

80. O altă chestiune referitoare la admisibilitatea cauzei, care a fost ridicată în cadrul prezentei proceduri, se referă la „pertinența” (sau „necesitatea”) întrebărilor preliminare.

81. Potrivit unei jurisprudențe constante, justificarea trimiterii preliminare nu este formularea unor opinii consultative cu privire la probleme generale sau ipotetice, ci nevoia inerentă soluționării efective a unui contencios⁴¹. În această privință, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții⁴².

⁴¹ În acest sens, Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 194 și jurisprudența citată).

⁴² A se vedea Hotărârea din 24 noiembrie 2020, Openbaar Ministerie (Fals în înscrisuri) (C-510/19, EU:C:2020:953, punctul 25 și jurisprudența citată).

82. Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de pertinență: Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate⁴³.

83. Mai exact, în ceea ce privește criteriul pertinentei/necesității, Curtea a precizat în mod constant că acest criteriu impune ca decizia pe care trebuie să o pronunțe instanța de trimitere să fie *susceptibilă să ia în considerare* răspunsul oferit de decizia preliminară⁴⁴.

84. În acest sens, în Hotărârea Miasto Łowicz – o cauză recentă în care, precum în prezenta cauză, s-au ridicat probleme legate de statul de drept – Curtea a subliniat că, pentru a stabili pertinența în scopul articolului 267 TFUE, trebuie să existe un element de legătură între litigiul aflat pe rolul instanței de trimitere și dispozițiile de drept al Uniunii a căror interpretare este solicitată, „astfel încât această interpretare să răspundă unei nevoi obiective pentru hotărârea pe care instanța de trimitere trebuie să o pronunțe”⁴⁵. Acest element de legătură există, potrivit Curții, atunci când: (i) litigiul prezintă, în ceea ce privește fondul, o legătură cu dreptul Uniunii, (ii) întrebarea privește interpretarea unor dispoziții procedurale de drept al Uniunii care pot fi aplicabile, sau (iii) răspunsul solicitat Curții pare a fi de natură să furnizeze instanței de trimitere o interpretare a dreptului Uniunii care îi permite acesteia să soluționeze chestiuni procedurale de drept național înainte de a se putea pronunța pe fond⁴⁶.

85. Prezenta trimitere nu se încadrează în primele două categorii, în măsura în care nu există nicio dispoziție de drept al Uniunii de natură materială sau procedurală aplicabilă în cauza pendinte în fața instanței de trimitere, a cărei interpretare sau validitate să fie pusă la îndoială de instanța de trimitere. Este adevărat că instanța de trimitere invocă articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/13, precum și articolul 38 din cartă, ca dispoziții care pot fi aplicabile de asemenea litigiului din acțiunea principală. Cu toate acestea, ar fi nevoie de un efort de imaginație destul de mare și de un lung lanț de raționamente tranzitive pentru a ajunge de la domeniul de aplicare al acestor dispoziții la fondul problemelor pe care această instanță le invocă efectiv.

86. În orice caz, se pare că prezenta cauză se încadrează în cea de a treia categorie. Astfel, instanța de trimitere solicită un răspuns din partea Curții la întrebările preliminare pentru a soluționa o chestiune procedurală de drept național înainte de a se putea pronunța pe fond asupra cauzei cu care este sesizată.

87. Potrivit informațiilor care au apărut în cursul prezentei proceduri, examinarea recursurilor în fața Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) se desfășoară, în principiu, în două etape. Într-o etapă preliminară, această instanță, care statuează în complet de *judex unic*, examinează admisibilitatea recursului. În conformitate cu articolul 398⁹ alineatul 1 punctul 3 din Codul de procedură civilă polonez (denumit în continuare „CPC polonez”), un recurs este admisibil numai dacă, printre altele, decizia atacată a fost pronunțată în urma unei proceduri afectate de nulitate. În temeiul articolului 379 punctul 4 din CPC polonez, procedura este nulă atunci când, printre

⁴³ *Ibidem*, punctul 26.

⁴⁴ A se vedea printre altele Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, punctul 24), și Hotărârea din 19 iunie 2018, Gnandi (C-181/16, EU:C:2018:465, punctul 31).

⁴⁵ Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny (C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234, punctul 48).

⁴⁶ *Ibidem*, punctele 49-51.

alte, compunerea instanței sesizate s-a realizat cu încălcarea prevederilor legale sau dacă, la examinarea cauzei, a participat un judecător exclus prin lege. Numai în cazul în care recursul este considerat admisibil, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), statuând în complet de *trei judecători*, examinează fondul recursului într-o etapă ulterioară.

88. Astfel cum au clarificat guvernul polonez și Comisia în ședință, judecătorul care verifică admisibilitatea recursului trebuie să stabilească în mod pozitiv îndeplinirea uneia dintre cele patru condiții de admisibilitate prevăzute la articolul 398⁹ alineatul 1 din CPC polonez, pentru ca procedura să poată continua. În acest scop, judecătorul însărcinat cu această etapă preliminară va trebui să pronunțe o decizie specifică și distinctă, pozitivă sau negativă, privind admisibilitatea, încheind astfel această etapă de evaluare preliminară.

89. Având în vedere cele menționate anterior, nu se poate concluziona că întrebările preliminare sunt lipsite de relevanță pentru decizia care urmează să fie pronunțată de instanța de trimitere. Astfel, chestiunea referitoare la compunerea adecvată a instanței a cărei hotărâre este supusă controlului reprezintă unul dintre motivele de recurs. Ca atare, aceasta trebuie să fie apreciată de instanța de trimitere, eventual din oficiu, iar orice concluzie la care se ajunge cu privire la acest aspect trebuie motivată separat. Prin urmare, o astfel de chestiune este într-adevăr un element *in limine litis* de compatibilitate între dreptul național și dreptul Uniunii și pe care instanța de trimitere este obligată să îl abordeze pentru a putea decide dacă recursul este admisibil.

90. În consecință, considerăm că întrebările preliminare sunt *pertinente* și, prin urmare, admisibile, întrucât răspunsul Curții la aceste întrebări va permite instanței de trimitere să se pronunțe într-o cauză pendinte în fața acesteia.

C. Pe fond

91. Prin intermediul întrebărilor sale, dintre care unele pot fi examinate în comun, instanța de trimitere supune atenției Curții o serie de îndoieli privind interpretarea principiului independenței judecătorilor, care decurge din articolul 19 alineatul (1) TUE coroborat cu articolul 2 TUE și din articolul 47 din cartă. Chiar dacă, în întrebările sale, instanța de trimitere invocă o serie de alte dispoziții, nu considerăm că o analiză separată a acestor alte dispoziții ar fi în măsură să ofere o claritate suplimentară cu privire la problemele ridicate.

92. Problemele ridicate de instanța de trimitere se referă, în primul rând, la tipul de analiză – dintre care această instanță distinge două forme, în abstract și în concret – pe care este obligată să o efectueze pentru a verifica respectarea principiului independenței judecătorilor. Această chestiune are un caracter transversal și se regăsește în mai multe dintre întrebările adresate. Prin urmare, o vom examina mai întâi în observațiile noastre introductive (1). Ulterior și în această lumină, vom aborda întrebările specifice adresate. Pentru început, vom analiza dacă anumite fapte legate de prima numire în funcții judiciare a unor persoane care exercită competențe judiciare pot pune sub semnul întrebării independența acestora în sensul articolului 19 alineatul (1) TUE și al articolului 47 din cartă, fie că este vorba despre o numire făcută sub regimul comunist (2), fie că este vorba despre o numire făcută într-o etapă ulterioară, în cadrul sistemelor procedurale pretins deficitare care au urmat până în anul 2018 (3). În sfârșit, vom aborda îndoielile instanței de trimitere cu privire la aspectul dacă aceasta este, în principiu, obligată să invoce din oficiu probleme de independență și dacă principiul inamovibilității judecătorilor ar putea să o împiedice să facă acest lucru (4).

1. *Observații introductive: aprecierea independenței judecătorilor*

93. Întrebările instanței de trimitere invită Curtea, în primul rând și înainte de orice, să clarifice modul în care trebuie să se efectueze aprecierea respectării principiului independenței judecătorilor. Pentru a înțelege mai bine aspectele invocate de instanța de trimitere, este oportun să se reamintească pe scurt îndoielile exprimate de instanța menționată în această privință.

94. În cererea de decizie preliminară, instanța de trimitere amintește că, în deciziile sale anterioare, Curtea a precizat că, pentru a stabili dacă o instanță națională este „independentă”, trebuie să se țină seama, printre altele, de modul de desemnare și de durata mandatului membrilor săi. În special, Curtea a statuat că, indiferent de modelul constituțional ales pentru numire, „rămâne necesar să se asigure că modalitățile procedurale și condițiile de fond care conduc la adoptarea deciziilor de numire nu sunt de natură să dea naștere, în percepția justițiabililor, unor îndoieli legitime referitoare la impenetrabilitatea judecătorilor în discuție în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea lor în raport cu interesele care se înfruntă, odată ce persoanele interesate sunt numite”⁴⁷.

95. În această privință, instanța de trimitere amintește că, în cauza A. K. și alții, Curtea a indicat în esență că pretense încălcări ale principiului independenței trebuie să fie analizate prin luarea în considerare a tuturor elementelor relevante și ținând seama, dacă este cazul, de motivele și de obiectivele specifice invocate pentru a justifica măsurile în cauză. Semnificația elementelor relevante nu ar trebui evaluată *per se* sau în mod izolat, ci apreciată în coroborare, în lumina peisajului juridic și instituțional mai larg⁴⁸.

96. Cu toate acestea, instanța de trimitere precizează că nu este sigură în ceea ce privește modalitatea efectivă în care ar trebui efectuată analiza respectării principiului independenței. În special, această instanță este de părere că această apreciere ar putea fi efectuată în abstract sau în concret. În ceea ce privește situația concretă în discuție în litigiul principal, instanța de trimitere arată că o apreciere în abstract ar însemna că fiecare caz în care un judecător a fost numit în urma unei proceduri viciate ar da naștere unor preocupări, indiferent de impactul asupra cauzei concrete avute în vedere. În consecință, poziția, comportamentul și parcursul profesional al unui anumit judecător care participă la compunerea unui complet judiciar ar fi irelevante în acest context. Pe de altă parte, respectarea principiului independenței ar putea fi verificată în concret, ceea ce ar necesita demonstrarea unei legături între o procedură nelegală de numire a judecătorilor și un impact real sau potențial asupra rezultatului unei anumite cauze.

97. În opinia noastră, problema expusă de instanța de trimitere pare să se bazeze pe o interpretare oarecum incompletă a hotărârii în cauză. Instanța de trimitere scoate în evidență doar un singur aspect al Hotărârii A. K. și alții și apoi, fără a se pronunța asupra contextului și a scopului unei astfel de aprecieri, stabilește o falsă dihotomie prin prezentarea analizei în abstract și a analizei în concret ca excluzându-se reciproc. În opinia noastră, dacă sunt considerate în contextul lor adecvat, aceste două abordări nu sunt alternative, ci complementare sau chiar cumulative.

98. În primul rând, prin referirea la „toate împrejurările relevante”, Curtea nu a exclus niciun tip sau categorie de elemente relevante. În opinia noastră, Curtea a sugerat pur și simplu că, atunci când se apreciază (in)dependența judecătorilor, s-ar putea să nu fie suficient să se examineze doar

⁴⁷ Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare a Curții Supreme) (C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctele 127 și 130-134 și jurisprudența citată, denumită în continuare „Hotărârea A. K. și alții”).

⁴⁸ Hotărârea A. K. și alții, punctele 152 și 153.

„dreptul scris”⁴⁹. Este necesar adesea să se cerceteze și practica efectivă în aplicarea acestor norme⁵⁰. În consecință, atât elementele formale și instituționale (care sunt esențiale pentru o analiză în abstract), cât și elementele mai concrete și specifice fiecărui caz în parte (care se află în centrul unei analize în concret) pot și, dacă este cazul, ar trebui luate în considerare.

99. Având în vedere varietatea de situații în care s-ar putea invoca o problemă de independență a sistemului judiciar, este imposibil să se spună *a priori* ce tip de elemente ar trebui să aibă mai multă greutate. Importanța acestor elemente – care, repetăm, trebuie în orice caz să fie evaluate împreună – depinde în mod evident de caracteristicile specifice ale cauzei în discuție.

100. În plus, *contextul* general în care funcționează normele și modul în care acestea se raportează sau interacționează cu alte norme și actori este la fel de important. (In)dependența este prin definiție relațională: este independența față de ceva sau de cineva sau dependența de ceva sau de cineva. Astfel, metaforic vorbind, aprecierea sa nu poate fi limitată la un studiu microscopic al unei felii de salam, fără a se ține cont de restul baghetei de salam, de modul și locul în care este depozitată în mod normal, de distanța și relația sa cu alte obiecte din depozit și ignorând cu nonșalanță faptul că există un carnivor destul de mare care pândește în colțul camerei.

101. În al doilea rând și poate chiar mai important, este pur și simplu imposibil să se enunțe *ex ante* un test universal valabil pentru aprecierea independenței judecătorilor, *indiferent* de dispoziția de drept al Uniunii care se aplică în speță. Încercarea de a afirma în mod concludent, în abstract, când anume o anumită instanță va fi „independentă”, fără a cunoaște nici *scopul* pentru care este formulată întrebarea, și anume dacă este în contextul articolului 267 TFUE, al articolului 47 din cartă sau al articolului 19 alineatul (1) TUE, nici *împrejurările* unei cauze individuale, se apropie mai degrabă de faptul de a cere Curții să pună proverbiul car înaintea boilor.

102. Astfel cum am încercat să explicăm în părțile anterioare ale prezentelor concluzii și după cum am arătat deja în detaliu în Concluziile prezentate în cauza WB și alții, chiar dacă principiul independenței judecătorilor în dreptul Uniunii este unul și același, obiectul concret al analizei și nivelul de control care va fi exercitat vor depinde de dispoziția de drept al Uniunii care este de fapt aplicată: articolul 267 TFUE, articolul 19 alineatul (1) TUE sau articolul 47 din cartă⁵¹.

103. În contextul unei analize în temeiul articolului 19 alineatul (1) TUE, Curtea se va concentra probabil în primul rând pe elementele formale și instituționale, în timp ce, în contextul unei analize în temeiul articolului 47 din cartă, vor fi în centrul atenției elementele specifice fiecărei cauze. Acest accent este determinat de logica fiecărei dispoziții: deficiențe structurale ale unui stat membru și/sau încălcarea drepturilor individuale derivate din dreptul Uniunii. După cum s-a explicat, aceasta nu este însă o alegere binară: una poate echivala cu cealaltă, chiar dacă, în mod natural, nu sunt identice. Criteriul „tuturor împrejurărilor relevante” înseamnă, și poate ne va fi iertat acest truism, că orice împrejurare și toate împrejurările pot fi relevante. Obiectul și scopul dispoziției apreciate în contextul factual și juridic specific al unei anumite cauze vor fi cele care vor determina în cele din urmă care dintre acestea va fi concludentă.

⁴⁹ A se compara cu hotărârea Curții EDO din 6 octombrie 2011, Agrokompleks împotriva Ucrainei (CE:ECHR:2011:1006JUD002346503, punctul 136). În termeni mai generali pe această temă, Spano, R., „The rule of law as the lodestar of the European Convention on Human Rights: The Strasbourg Court and the independence of the judiciary”, în *European Law Journal*, 2021, p. 9.

⁵⁰ Pentru o discuție și clasificare mai detaliate ale scenariilor potențiale, a se vedea Concluziile prezentate în cauza Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 și C-355/19, EU:C:2020:746, punctele 240-248).

⁵¹ Punctele 36-42 din prezentele concluzii, precum și punctele 163-169 din Concluziile prezentate în cauza WB și alții.

104. Pe scurt, pentru a aprecia respectarea principiului independenței sistemului judiciar, consacrat la articolul 19 alineatul (1) TUE și la articolul 47 din cartă, o instanță națională trebuie să ia în considerare toate elementele relevante și să țină seama, dacă este cazul, de motivele și obiectivele specifice ale măsurilor naționale care pot fi aplicabile situației respective. În acest context, pot fi relevante atât elemente formale și instituționale, cât și elemente specifice cauzei, în funcție de particularitățile cauzei în discuție și de dispoziția (dispozițiile) de drept al Uniunii care este (sunt) aplicabilă (aplicabile). Semnificația acestor elemente nu ar trebui evaluată *per se* sau în mod izolat, ci apreciată în coroborare, în lumina peisajului juridic și instituțional mai larg.

105. Acestea fiind spuse, vom trece acum la aspectele specifice menționate în diferitele întrebări preliminare.

2. Primele trei întrebări

106. Prin intermediul primelor trei întrebări, care sunt strâns legate între ele și pot fi astfel analizate împreună, instanța de trimitere solicită să se stabilească în esență dacă împrejurările referitoare la prima numire în funcția de judecător a unuia dintre judecătorii instanței care a pronunțat hotărârea atacată (judecătorul FO), care a avut loc în timpul regimului comunist din, la acea epocă, Republica Populară Polonă (denumită în continuare „RPP”), au o incidență asupra independenței acestuia în exercitarea în prezent a funcțiilor sale judiciare, în sensul articolului 19 alineatul (1) TUE și al articolului 47 din cartă.

107. În această privință, instanța de trimitere arată că, în perioada comunistă în Polonia, la preluarea mandatului, un judecător depunea un jurământ în fața președintelui instanței respective pentru a consolida, printre altele, libertatea, independența și puterea statului polonez „democratic”, pentru a proteja și a consolida ordinea bazată pe principiile sociale, economice și politice ale RPP, precum și pentru a consolida respectarea legii și loialitatea față de acest stat. În conformitate cu dispozițiile în vigoare la acea vreme, sarcina sistemului judiciar din RPP era de a proteja „democrația populară” și de a contribui la dezvoltarea acesteia spre socialism. De asemenea, în perioada comunistă în Polonia, instanțele erau obligate, prin activitățile lor, să educe cetățenii în spiritul loialității față de RPP.

108. Potrivit instanței de trimitere, modul în care erau numiți judecătorii la acea vreme, precum și modalitățile de supraveghere a acestora și posibilitatea de demitere nu erau conforme cu standardele unui stat de drept democratic. În special, până în anul 1989, judecătorii erau numiți și revocați de un organ executiv al unui stat caracterizat de un sistem de putere nedemocratic: Consiliul de Stat. În plus, normele care reglementează numirea și revocarea judecătorilor, pe lângă dependența lor strânsă de organele executive ale statului, nu includeau niciun criteriu transparent de numire și nu permiteau autonomia judiciară sau ca organele alese prin alegeri democratice să participe la procedura de numire. Aceste proceduri, în opinia instanței de trimitere, subminează încrederea pe care ar trebui să o inspire puterea judiciară într-o societate democratică.

109. În opinia instanței de trimitere, modificările introduse în legislația poloneză după anul 1989 au contribuit în mică măsură la dezvoltarea unor instrumente efective de verificare a numirilor judiciare efectuate în perioada comunistă sau de verificare a eventualelor încălcări ale principiului independenței de către judecători. Prin urmare, în opinia instanței de trimitere, după anul 1989 nu a existat nici o verificare generală a tuturor numirilor judiciare efectuate în perioada comunistă, nici un control efectiv al numirilor judiciare individuale, nici măcar în cazurile în care judecătorii individuali ar fi încălcat în mod vădit principiul independenței judecătorilor.

110. Nu considerăm că argumentele de mai sus sunt convingătoare.

111. Suntem cu siguranță de acord cu instanța de trimitere că procedurile de numire a judecătorilor și, în general, normele care reglementează mandatul și activitățile acestora în perioada RPP nu au oferit garanții adecvate pentru a îndeplini cerința privind independența judecătorilor stabilită în prezent în tratatele Uniunii.

112. Cu toate acestea, în ceea ce privește restul, nu înțelegem ce relevanță au toate aceste declarații *în termeni juridici în prezent*. Prezintă o anumită viziune politică asupra lumii ca argument juridic, instanța de trimitere pare să sugereze ceva care fie echivalează cu o adevărată retroactivitate, fie cu insinuări complet nefondate.

113. În primul rând, este evident că dreptul Uniunii nu se aplica Poloniei înainte de aderarea acesteia la Uniunea Europeană. De asemenea, este notoriu faptul că, în ordinea juridică a Uniunii, în absența unor dispoziții specifice privind efectele retroactive, noile norme de drept nu se aplică situațiilor juridice care au apărut și au devenit definitive în temeiul legii vechi, dar se pot aplica efectelor viitoare ale acestora și se vor aplica situațiilor juridice noi⁵². Rămânem astfel nedumeriți cu privire la modul în care normele și criteriile care decurg din articolul 19 alineatul (1) TUE și/sau din articolul 47 din cartă ar putea fi aplicate numirilor în funcții judiciare în Polonia înainte de anul 1989, fără ca acest lucru să echivaleze cu o adevărată retroactivitate⁵³.

114. În al doilea rând, există într-adevăr, în dreptul Uniunii, rezerva privind efectele juridice care continuă să se producă. Prin urmare, ar putea eventual apărea o problemă de independență în temeiul articolului 19 alineatul (1) TUE și/sau al articolului 47 din cartă în cazul în care normele naționale la care instanța de trimitere a făcut referire ar fi încă, în pofida faptului că nu mai sunt în vigoare de câteva decenii, susceptibile să producă efecte *în prezent*. Pentru ca acest lucru să se întâmple și în ceea ce privește prezenta cauză, ar trebui să se demonstreze un impact continuu, o relație între aceste norme naționale anterioare și apariția unor îndoieli legitime și reale în prezent în percepția particularilor cu privire la independența și imparțialitatea unui judecător precum judecătorul FO.

115. Totuși, în această privință, decizia de trimitere este, în mod surprinzător, având în vedere lungimea și detaliile sale generale, destul de săracă în a oferi explicații specifice cu privire la *identitatea* persoanei, a instituției sau a organului care ar fi în prezent în măsură să exercite presiuni nejustificate asupra judecătorului FO și *motivul pentru care* judecătorul FO ar putea fi înclinat să cedeze acestor presiuni. În schimb, instanța de trimitere pare să se bazeze pe ipoteza că judecătorii numiți în perioada comunistă sunt, prin definiție, „pătați pentru totdeauna”, numai în virtutea asocierii cu regimul anterior și pentru că, astfel cum sugerează cea de a treia întrebare, nu au fost niciodată numiți din nou și nu au depus niciodată un nou jurământ judiciar în fața noului stat democratic.

116. În al treilea rând, fără a intenționa să comentăm în vreun mod meritele unor astfel de „puncte de vedere”, dorim numai să remarcăm că, pe parcursul istoriei oricărei țări, există momente constituționale în cadrul cărora apar o serie de opțiuni în ceea ce privește configurarea noilor instituții ale statului și a personalului acestora⁵⁴. Cu toate acestea, atunci când a făcut această alegere constituțională în urmă cu aproximativ treizeci de ani, Polonia, împreună cu o

⁵² A se vedea, cu trimiteri suplimentare, Concluziile prezentate în cauza E. B. (C-258/17, EU:C:2018:663, punctele 44-48).

⁵³ A se vedea totuși Hotărârea din 15 ianuarie 2019, E. B. (C-258/17, EU:C:2019:17, punctele 54 și 55).

⁵⁴ Să sperăm, cu excepția „soluției” menționate la punctul 1 din prezentele concluzii.

serie de alte țări din Europa Centrală, a optat pentru continuitate. Ulterior, judecătorii numiți sub regimul anterior din Polonia au beneficiat de un dublu nivel de acceptare, atât la nivel național, cât și la nivelul Uniunii.

117. Pe de o parte, după cum subliniază instanța de trimitere, în pofida adoptării anumitor măsuri de „lustrare”⁵⁵, statul democratic nou-format a acceptat ca judecătorii numiți în cadrul RPP să poată, în principiu, rămâne în funcție. Acest fapt a fost confirmat de guvernul polonez în ședință.

118. Pe de altă parte, această situație a fost considerată ca fiind conformă cu dreptul Uniunii de către instituțiile Uniunii în scopul aderării Poloniei la Uniunea Europeană. În această privință, nu trebuie neglijat faptul că viitoarele state membre trebuiau să îndeplinească așa-numitele „criterii de la Copenhaga”⁵⁶, dintre care unul se referea la existența unor instituții stabile care să garanteze, printre altele, democrația, statul de drept și protecția drepturilor omului.

119. Privite în acest context, problemele ridicate de instanța de trimitere echivalează în esență cu sugerarea faptului că opțiunea constituțională exercitată de Polonia cu decenii în urmă și acceptată de Uniunea Europeană la intrarea acesteia în Uniune a fost greșită. Din nou, nu vom face comentarii cu privire la implicațiile politice ale acestei propuneri. Cu toate acestea, în ceea ce privește prezenta cauză, de fapt, orice intervenție judiciară care ar invalida deciziile luate de un judecător național precum judecătorul FO doar pentru că acesta a fost numit pentru prima dată în funcția de judecător în cadrul RPP, ar echivala cu o *nouă* măsură de „lustrare”.

120. În al patrulea rând, nicio dispoziție de drept al Uniunii nu permite Curții să verifice modul în care statele membre au gestionat, înainte de aderare, moștenirea politică, juridică și administrativă a regimurilor anterioare⁵⁷. De asemenea, conturarea normelor aplicabile sau a noilor norme privind organizarea judiciară, numirile sau disciplina judiciară rămân, implicit, în cadrul opțiunilor instituționale ale statelor membre⁵⁸.

121. Totuși, aceasta nu înseamnă că orice măsură de lustrare pe care un stat membru ar adopta-o *în prezent* se poate sustrage verificării conformității sale cu dreptul Uniunii, în cazul în care acesta din urmă *este aplicabil*. În special, o măsură care ar putea avea un impact asupra activității instanțelor naționale care acționează în domeniile reglementate de dreptul Uniunii ar trebui să fie conformă, printre altele, cu principiile consacrate la articolul 19 alineatul (1) TUE, care reflectă valorile consacrate la articolul 2 TUE precum statul de drept și respectarea drepturilor fundamentale.

122. Deși Curtea nu a avut ocazia să examineze nicio astfel de măsură, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO”) a analizat în trecut diverse forme de lustrare. În acest sens, Curtea EDO a constatat că măsurile de lustrare pot fi justificate dacă

⁵⁵ Termenul „lustrare” – un neologism care derivă din cuvântul latin antic „lustratio”, care însemna purificare prin sacrificiu – a fost utilizat pe scară largă pentru a se referi la măsurile de justiție de tranziție, adoptate în statele postcomuniste din Europa Centrală și de Est, în scopul de a facilita reformele instituționale și administrative, precum și transformarea politică și societală. Aceste măsuri au implicat adesea programe de selecție menite să evalueze integritatea și capacitățile persoanelor care activează în anumite domenii-cheie ale administrației publice (inclusiv judecătoria). A se vedea în general Consiliul Europei, Adunarea Parlamentară, „Măsuri pentru dezmembrarea moștenirii fostelor sisteme totalitare comuniste: Linii directoare pentru a se asigura faptul că legile în materie de lustrare și măsurile administrative similare sunt conforme cu cerințele unui stat de drept” (doc. 7568), 3 iunie 1996, și Horne, C. M., „*Transitional justice: Vetting and lustration*”, în Lawther, C., Moffett, L., and Jacobs, D. (eds), *Research Handbook on Transitional Justice*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2017, p. 424-441.

⁵⁶ A se vedea Concluziile Președinției, Consiliul European de la Copenhaga (21 și 22 iunie 1993). A se vedea în prezent articolul 49 TUE.

⁵⁷ Nici nu există, din câte știm, vreun acord internațional obligatoriu în această privință, în special unul obligatoriu pentru Uniunea Europeană și/sau statele sale membre.

⁵⁸ A se vedea printre altele Hotărârea din 20 aprilie 2021, Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 48).

urmăresc obiective legate, printre altele, de protecția securității naționale, a siguranței publice, promovarea încrederii în noile instituții democratice, apărarea ordinii, transparența vieții publice, claritatea și pacea internă în societate, bunăstarea economică a țării și drepturile și libertățile celorlalți⁵⁹. În această privință, Curtea EDO a afirmat de asemenea că statele pot adopta în mod valabil măsuri de lustrare, întrucât „un stat democratic are dreptul de a cere funcționarilor publici să fie loiali principiilor constituționale pe care acesta se întemeiază”⁶⁰.

123. Cu toate acestea, Curtea EDO a considerat că trebuie îndeplinite anumite condiții pentru ca astfel de măsuri, chiar dacă nu conduc în sine la o încălcare a drepturilor omului, să fie conforme cu dispozițiile CEDO. În ceea ce privește aspectele relevante pentru prezenta procedură, vom reaminti doar că Curtea EDO a impus, cu privire la cadrul juridic național, ca acesta, printre altele: (i) să fie suficient de precis pentru a putea *individualiza* responsabilitatea fiecăreia dintre persoanele în cauză⁶¹, (ii) să includă *garanții procedurale* adecvate pentru persoanele în cauză⁶², și (iii) să aibă un *caracter temporar*, întrucât necesitatea obiectivă de a restrânge drepturile individuale din cauza măsurilor tranzitorii scade odată cu trecerea timpului⁶³.

124. Constatările Curții EDO par, în opinia noastră, în mare măsură transpozabile în ordinea juridică a Uniunii⁶⁴. În lumina acestei jurisprudențe, avem îndoieli serioase că o hotărâre judecătorească precum cea sugerată de instanța de trimitere ar putea fi compatibilă cu dreptul Uniunii. Fără a fi nevoie să dezvoltăm acest aspect, întrevădem mai multe probleme potențiale, în special în raport cu articolul 2 TUE (statul de drept) și cu articolele 47 și 48 din cartă (procesul echitabil).

125. Cu toate acestea și în orice caz, ceea ce considerăm cel mai frapant este faptul că o astfel de măsură ar fi avută în vedere la decenii după căderea regimului anterior și crearea unui nou stat, dar tot, cel puțin declarativ, în numele necesității de a confrunța trecutul comunist. Oricare ar fi adevăratele motive care stau la baza unor astfel de sugestii făcute în prezent în Polonia, constatăm pur și simplu că, în sine, acest simplu decalaj temporal ar exclude necesitatea obiectivă a unor astfel de măsuri într-o societate democratică⁶⁵. În termeni simpli, momentul constituțional în care astfel de măsuri ar putea fi luate în considerare în mod legitim a trecut de mult, în opinia noastră.

⁵⁹ Hotărârea Curții EDO din 21 octombrie 2014, Naidin împotriva României (CE:ECHR:2014:1021JUD003816207, punctul 51). A se vedea de asemenea Organizația Națiunilor Unite, Rule-Of-Law Tools for Post-Conflict States – Vetting: an operational framework, 2006, p. 3-5, sugerând că reforma personalului care vizează excluderea din serviciul public a persoanelor cu grave deficite de integritate contribuie la restabilirea încrederii civice și la relegitimarea instituțiilor publice.

⁶⁰ Hotărârea Curții EDO din 26 septembrie 1995, Vogt împotriva Germaniei (CE:ECHR:1995:0926JUD001785191, punctul 59).

⁶¹ Hotărârea Curții EDO din 24 iunie 2008, Adamsons împotriva Letoniei (CE:ECHR:2008:0624JUD000366903, punctul 116), și Hotărârea Curții EDO din 3 septembrie 2015, Soro împotriva Estoniei (CE:ECHR:2015:0903JUD002258808, punctele 60 și 61). A se vedea de asemenea Consiliul European, Adunarea Parlamentară, Rezoluția 1096 din 27 iunie 1996 privind măsurile de dezmembrare a moștenirii fostelor sisteme totalitare comuniste, p. 12.

⁶² Hotărârea Curții EDO din 14 februarie 2006, Turek împotriva Slovaciei (CE:ECHR:2006:0214JUD005798600, punctul 115), Hotărârea Curții EDO din 24 iunie 2008, Adamsons împotriva Letoniei (CE:ECHR:2008:0624JUD000366903, punctul 116), și Hotărârea Curții EDO din 24 aprilie 2007, Matyjek împotriva Poloniei (CE:ECHR:2007:0424JUD003818403, punctul 62).

⁶³ Hotărârea Curții EDO din 21 iunie 2008, Adamsons împotriva Letoniei (CE:ECHR:2008:0624JUD000366903, punctul 116), și Hotărârea Curții EDO din 21 ianuarie 2016, Ivanovski împotriva fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (CE:ECHR:2016:0121JUD002990811, punctul 185). A se vedea de asemenea declarația Comisiei de la Veneția, reproducută în această din urmă hotărâre la punctul 108 litera (a), potrivit căreia „introducerea măsurilor de lustrare la foarte mult timp după începerea procesului de democratizare într-o țară riscă să ridice îndoieli cu privire la scopurile reale ale acestora. Răzbuirea nu ar trebui să prevaleze asupra protecției democrației. Prin urmare, sunt necesare motive convingătoare”.

⁶⁴ Astfel cum prevăd de asemenea articolul 52 alineatul (3) din cartă și articolul 6 alineatul (3) TUE.

⁶⁵ În sensul cerințelor jurisprudenței Curții EDO, citate mai sus, la nota de subsol 63, presupunând că un astfel de caz chiar ar trece de etapa scopului legitim și a legalității, odată ce ar trebui analizate motivele reale din spatele unor astfel de măsuri.

126. Având în vedere cele menționate anterior, considerăm că simplul fapt că unii judecători au fost numiți pentru prima dată în funcții judiciare în perioada RPP nu este în sine un element de natură să pună sub semnul întrebării independența acestora în prezent. Prin urmare, împrejurările menționate în primele trei întrebări nu sunt de natură să pună la îndoială independența și imparțialitatea unui judecător național precum judecătorul FO, în sensul articolului 19 alineatul (1) TUE și al articolului 47 din cartă.

3. A patra și a cincea întrebare

127. Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă faptul că unii membri ai completului de judecată care a pronunțat hotărârea atacată au fost numiți la această instanță pe baza unor rezoluții adoptate de KRS într-o componentă rezultată dintr-o legislație, astfel cum a fost interpretată, declarată ulterior neconstituțională de Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională)⁶⁶ are vreo incidență asupra aprecierii respectării de către acest complet de judecată a cerinței privind independența. Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită de asemenea să se stabilească în esență dacă un organ – precum KRS la momentul respectiv –, care a urmat proceduri netransparente și nepublice în ceea ce privește numirea judecătorilor, poate fi considerat ca fiind independent în sensul dreptului Uniunii.

128. Aceste două întrebări pot fi tratate împreună. Poate că ar putea fi abordate cel mai bine în două etape: în primul rând, în mod literal, și anume fără a lua în considerare contextul general, iar ulterior, în al doilea rând, prin îmbogățirea analizei cu acest context mai larg⁶⁷.

129. În primul rând, trebuie subliniat că, astfel cum rezultă din jurisprudența Curții și a Curții EDO, nu orice eroare care poate avea loc în cursul procedurii de numire a unui judecător este de natură să pună la îndoială independența acestuia.

130. În Hotărârea Simpson, Curtea a arătat că o neregularitate săvârșită cu ocazia numirii judecătorilor determină o încălcare a articolului 47 din cartă, „cu precădere atunci când această neregularitate este de o asemenea natură și gravitate încât creează un risc real ca alte ramuri ale puterii, în special executivul, să poată exercita o putere discreționară nejustificată care să pună în pericol integritatea rezultatului la care conduce procesul de numire și să semene astfel o îndoială legitimă, în percepția justițiabililor, în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorului sau a judecătorilor avuți în vedere”. În acest caz, s-a constatat că neregularitatea săvârșită de Consiliu la numirea unui membru al Tribunalului Funcției Publice a Uniunii (de la acea dată) nu a fost de o asemenea gravitate încât să se încalce articolul 47 din cartă⁶⁸.

131. În mod similar, în hotărârea Ástráðsson, Marea Cameră a Curții EDO a efectuat o verificare în trei etape pentru a stabili dacă numirea ilegală a unui judecător a încălcat dreptul la o „instanță instituită prin lege” în sensul articolului 6 paragraful 1 din CEDO. În esență, Curtea EDO a

⁶⁶ A se vedea mai sus punctul 19 din prezentele concluzii.

⁶⁷ Astfel, se oferă într-adevăr un studiu de caz pentru luarea în considerare a „tuturor împrejurărilor relevante”, după cum s-a subliniat mai sus la punctele 98-100 din prezentele concluzii.

⁶⁸ Hotărârea din 26 martie 2020, Review Simpson și HG/Consiliul și Comisia (C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, în special punctele 75-82).

verificat dacă: (i) a existat o încălcare vădită a normelor interne privind numirea judecătorilor, (ii) încălcarea viza o normă de importanță fundamentală pentru numirea judecătorilor, și (iii) încălcarea a fost examinată și remediată în mod efectiv de instanțele interne⁶⁹.

132. În special, în ceea ce privește cel de al doilea element menționat mai sus, Curtea EDO a subliniat necesitatea de a examina încălcarea „în lumina obiectului și a scopului cerinței privind «instanța instituită prin lege», și anume de a asigura capacitatea sistemului judiciar de a-și îndeplini atribuțiile fără ingerințe nejustificate și, prin urmare, de a proteja statul de drept și separația puterilor”. În consecință, Curtea EDO a statuat că „încălcarile de natură pur tehnică care nu au nicio incidență asupra legitimității procesului de numire trebuie considerate ca fiind sub pragul relevant”⁷⁰.

133. În prezenta cauză, problemele identificate de Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) în decizia K 5/17 din 20 iunie 2017 se refereau la durata mandatului anumitor membri ai KRS, acesta fiind unul dintre organele care participă la procesul de numire a judecătorilor. Constatările acestei instanțe par a fi în mare parte de natură tehnică, cel puțin atunci când sunt observate prin prisma articolului 19 alineatul (1) TUE și a articolului 47 din cartă. Nici instanța de trimitere, nici guvernul polonez nu au furnizat vreo explicație specifică și clară în sens contrar în contextul prezentei proceduri. Întrebat cu privire la acest aspect în ședință, guvernul polonez a declarat că, în opinia sa, neregularitatea în ceea ce privește componența KRS nu a avut efecte automate asupra valabilității rezoluției acestui organ adoptate între anii 2000 și 2018. De asemenea, rămâne neclar modul în care constatarea Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) ar putea avea vreun impact asupra percepției publice privind independența celor trei judecători în cauză.

134. Acest lucru este adevărat, în pofida faptului că jurisprudența arată importanța identificării unui astfel de element.

135. De exemplu, în Hotărârea Comisia/Polonia, Curtea a hotărât că legislația națională în discuție – care prevedea o reducere efectivă și imediată a vârstei de pensionare a judecătorilor Curții Supreme, precum și o autorizație discreționară acordată de președintele Republicii unui judecător pentru ca acesta să își continue exercitarea funcției – submina principiul inamovibilității judecătorilor, care este esențial pentru independența acestora, și, prin urmare, încălca articolul 19 alineatul (1) TUE. Ca urmare a caracteristicilor sale specifice și având în vedere împrejurările în care a fost adoptată, Curtea a ajuns la concluzia că legislația menționată putea da naștere unor îndoieli rezonabile cu privire la motivele reale pe care se întemeia. În special, Curtea a observat că mai multe elemente sugerau că legislația respectivă ar fi putut fi adoptată în scopul de a exclude sau de a marginaliza un anumit grup de judecători⁷¹.

136. În mod similar, în Hotărârea A. K. și alții și în Hotărârea Repubblica⁷², Curtea a trebuit să analizeze componența și funcționarea a două organe de stat care intervin în procedura de numire a judecătorilor în statele membre în cauză. Curtea a analizat, în special, împrejurările în care erau numiți membrii acestor organe, modul în care organele menționate își îndeplineau funcțiile, cadrul juridic mai larg care reglementa rolul și activitățile lor și, în sfârșit, peisajul politic în care aceste organe funcționau.

⁶⁹ Hotărârea Curții EDO din 1 decembrie 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, punctele 244-252).

⁷⁰ *Ibidem*, punctul 246.

⁷¹ Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctele 82 și 85).

⁷² Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 51).

137. În această perspectivă, în Hotărârea A. K. și alții, Curtea a constatat că anumite elemente pot genera, în percepția justițiabililor, îndoieli cu privire la impermeabilitatea organului în cauză la factorii externi, în special la influența legislativului și a executivului, deși a lăsat, în cele din urmă, aprecierea în cauză la latitudinea instanței de trimitere. În schimb, în Hotărârea Repubblica, în ceea ce privește normele relevante și modul în care aceste norme au fost aplicate de instituțiile statelor membre, Curtea nu a constatat nimic care să indice o eventuală lipsă de independență a organului în cauză. Nu exista niciun motiv pentru a considera că în acest stat membru președintele republicii ar fi putut să își folosească puterile pentru a numi judecători într-un mod care ar fi putut ridica, în rândul publicului larg, suspiciuni reale cu privire la independența persoanelor selectate.

138. În cauza WB și alții, instanța de trimitere a solicitat Curții să se pronunțe cu privire la compatibilitatea legislației naționale, potrivit căreia ministrul justiției/procuror general ar putea, pe baza unor criterii care nu sunt făcute publice, să detașeze judecători la instanțele superioare pentru o perioadă nedeterminată și, în orice moment, să pună capăt acestei detașări în mod discreționar, printre altele, cu articolul 19 alineatul (1) TUE coroborat cu articolul 2 TUE. În concluzii, am considerat că legislația respectivă încalcă aceste dispoziții, întrucât poate avea un impact asupra modului în care anumiți judecători își exercită funcțiile. În special, am sugerat că, în temeiul legislației menționate, unii judecători pot fi stimulați să se pronunțe în favoarea procurorului sau, în general, pe placul ministrului justiției/procuror general. Astfel, judecătorii instanțelor inferioare pot fi tentați de posibilitatea de a fi recompensați cu o detașare la o instanță superioară, cu perspective mai bune de carieră și un salariu mai mare. La rândul lor, judecătorii detașați la instanțele superioare ar putea fi descurajați să acționeze în mod independent, pentru a evita riscul ca ministrul justiției/procuror general să pună capăt detașării lor⁷³.

139. Spre deosebire de aceste cazuri, nu se poate detecta niciun „motiv, mijloc și oportunitate” în ceea ce privește o potențială lipsă de independență a celor trei judecători în discuție în prezenta cauză. În mod similar cu ceea ce am constatat în ceea ce privește împrejurările referitoare la prima numire a unui judecător în perioada RPP, și în acest caz ne întrebăm *cine* ar fi în prezent în măsură să exercite o presiune nejustificată asupra celor trei judecători în cauză, cu siguranță ca o consecință sau având în vedere pretinsul viciu în procedura de numire a acestora, și *de ce* ar putea fi determinați acești judecători, cel puțin în percepția justițiabililor, să cedeze la această presiune.

140. În al doilea rând, apare totuși o imagine oarecum diferită atunci când analiza este astfel extinsă la „toate împrejurările relevante”, în special atunci când se au în vedere potențialele „motive, mijloace și oportunități” care stau la baza deciziei Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) privind componența (ne)adevărată a KRS pe care instanța de trimitere își întemeiază toate preocupările privind corectitudinea numirilor judiciare în perioada 2000-2018. În această privință, un observator mai curios sau mai critic poate fi înclinat să se întrebe care au fost adevăratele motive care au stat la baza acestei decizii, dacă decizia în sine a fost pronunțată

⁷³ A se vedea Concluziile prezentate în cauza WB și alții, punctele 171-196.

de o instanță independentă și compusă în mod corespunzător⁷⁴ și cât de multă încredere poate fi acordată, în general, deciziilor unei instituții care ar putea fi considerată ca fiind predispusă, în prezent, unor abuzuri instrumentale⁷⁵.

141. În concluzie, nici împrejurările menționate la cea de a patra și la cea de a cincea întrebare nu sunt de natură să pună la îndoială independența și imparțialitatea judecătorilor naționali în sensul articolului 19 alineatul (1) TUE și al articolului 47 din cartă.

4. A șasea și a șaptea întrebare

142. Prin intermediul celei de a șasea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă este obligată să examineze din oficiu dacă instanța de grad inferior care a pronunțat hotărârea atacată îndeplinește cerința de independență consacrată la articolul 19 alineatul (1) TUE și la articolul 47 din cartă pentru a verifica eventuala invaliditate a unei hotărâri atacate.

143. Prin intermediul celei de a șaptea întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle dacă, având în vedere caracterul irevocabil al numirii judecătorilor prevăzut de Constituția poloneză, trebuie să se abțină să verifice, în scopurile indicate mai sus, independența judecătorilor care au pronunțat hotărârea atacată.

144. Având în vedere răspunsurile furnizate la întrebările anterioare, nu este, în principiu, necesar să se răspundă la aceste întrebări.

145. Totuși, din motive de exhaustivitate, vom oferi câteva considerații succinte cu privire la problemele ridicate de instanța de trimitere în aceste două întrebări. În esență, instanța de trimitere se întreabă dacă este, în principiu, obligată să invoce din oficiu probleme de independență și dacă principiul inamovibilității judecătorilor ar putea să o împiedice să facă acest lucru.

146. În ceea ce privește a șasea întrebare, în primul rând, nu este pe deplin clar motivul pentru care se ridică această problemă, având în vedere că judecătorul aflat la originea trimiterii are aparent obligația de a verifica din oficiu compunerea corectă a instanței care a pronunțat hotărârea atacată cu recurs în temeiul dreptului național⁷⁶. Cu toate acestea, într-adevăr, în scopul aplicării potențiale a articolului 47 din cartă, răspunsul la îndoielile instanței aflat la originea trimiterii poate fi găsit în Hotărârea pronunțată de Curte în cauza Simpson⁷⁷.

⁷⁴ A se vedea hotărârea Curții EDO din 7 mai 2021, Xero Flor w Polsce sp. z o.o. împotriva Poloniei (CE:ECHR:2021:0507JUD000490718), în care s-a stabilit că anumite numiri recente la Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) au fost făcute cu încălcarea flagrantă a dreptului intern și că influența externă ilegală asupra acestui organ exercitată de legislativ și executiv subminează însăși esența dreptului la o „instanță instituită prin lege” în sensul articolului 6 paragraful 1 din CEDO.

⁷⁵ Cel mai recent și oarecum relevant pentru prezenta procedură având în vedere părțile în discuție în această cauză, a se vedea de exemplu hotărârea Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) din 15 aprilie 2021, K 20/20, în care s-a ajuns la concluzia că o dispoziție din Legea privind Ombudsmanul, care prevede că titularul în exercițiu rămâne în funcție, chiar și după expirarea mandatului său, până la numirea unui nou Ombudsman, este neconstituțională. Nu este ușor de înțeles de ce o astfel de dispoziție, care asigură în mod legitim continuitatea instituțională într-o serie de organe din Europa, inclusiv la Curtea de Justiție (a se vedea articolul 5 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene), ar putea fi neconstituțională din punct de vedere conceptual. Totuși, orice potențială enigmă intelectuală în această privință s-ar putea disipa rapid dacă se înțelege contextul, în special *de ce* a fost nevoie de o astfel de decizie și *cine* avea nevoie de ea.

⁷⁶ A se vedea mai sus punctul 13 și punctul 88 din prezentele concluzii.

⁷⁷ Hotărârea din 26 martie 2020, Review Simpson și HG/Consiliul și Comisia (C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, în special punctele 75-82).

147. În această hotărâre, Curtea a precizat că rezultă din articolul 47 din cartă, care consacără dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege, și dreptul la un proces echitabil, că „instanța Uniunii trebuie să poată verifica dacă o neregularitate care viciază procedura de numire [a unui judecător] a fost de natură să conducă la o încălcare a acestui drept fundamental”. Aceste drepturi implică, de asemenea, că „*orice instanță* are obligația de a verifica dacă, prin modul în care este compusă, reprezintă o astfel de instanță judecătorească atunci când se ivește o îndoială serioasă cu privire la acest aspect”. Pe baza jurisprudenței anterioare, Curtea a considerat că o astfel de verificare este „un astfel de control [care] reprezintă o formalitate esențială a cărei respectare intră în domeniul de aplicare al ordinii publice și trebuie analizată din oficiu”⁷⁸.

148. Modul de redactare a acestei hotărâri este destul de clar: atunci când apar îndoieli *reale* cu privire la compunerea completului de judecată – de exemplu, din cauza unui posibil viciu în procedura de numire a unuia sau mai multor judecători – *orice instanță a Uniunii Europene* trebuie să ridice o astfel de problemă, dacă este necesar din oficiu. Prin urmare, deși Hotărârea Simpson viza o procedură judiciară care se desfășura în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene, principiile care decurg din această hotărâre sunt aplicabile și în ceea ce privește instanțele naționale, de fiecare dată când se aplică articolul 47 din cartă.

149. Cu toate acestea, după cum s-a explicat în părțile anterioare ale prezentelor concluzii, în speță nu pare să existe niciun element real care să indice o posibilă lipsă de independență a judecătorilor care au pronunțat hotărârea atacată.

150. În ceea ce privește cea de a șaptea întrebare, ca și Comisiei, ne este dificil să înțelegem modul în care principiul inamovibilității judecătorilor – principiu care ar fi consacrat, după cum afirmă instanța de trimitere, în Constituția poloneză – ar fi împiedicat instanța de trimitere să ridice o problemă privind independența judecătorilor în cauză pentru motivul unei proceduri de numire pretins nelegale.

151. Instanța de trimitere pare să sugereze că, odată ce un judecător a fost numit în mod oficial în temeiul dreptului național, acesta nu poate fi revocat și decizia de numire nu poate fi invalidată, în pofida faptului că numirea respectivă ar putea fi ilegală în raport cu cerința privind independența din dreptul Uniunii, întrucât acest lucru ar intra în conflict cu principiul inamovibilității.

152. Rămânem nedumeriți atât de ipotezele de plecare aparent îmbrățișate de instanța de trimitere, cât și de concluziile degajate din acestea.

153. În primul rând și încă o dată, această instanță pare să se concentreze îndeaproape asupra unui aspect specific privit în izolare clinică și, pe această bază, stabilește o contradicție falsă la un nivel foarte înalt de abstractizare. Chiar dacă, în temeiul dreptului național, decizia de numire a unui judecător într-o funcție judiciară nu poate fi revizuită și anulată, cu siguranță nu rezultă de aici că deciziile judecătorului respectiv sunt imune la control sau că, cu condiția ca toate normele și procedurile necesare să fie respectate, judecătorul respectiv nu poate fi revocat prin intermediul unei proceduri disciplinare sau al altor proceduri pertinente.

154. În al doilea rând, nu înțelegem cum ar putea fi în discuție în litigiul principal principiul inamovibilității unui judecător, astfel cum este înțeles în mod obișnuit. Judecătorul aflat la originea trimiterii are sarcina de a decide cu privire la admisibilitatea unui recurs în fața Săd

⁷⁸ *Ibidem*, punctele 53-58. Sublinierea noastră.

Najwyższy (Curtea Supremă). Este evident că această procedură nu este, de exemplu, o procedură disciplinară în cadrul căreia ar putea fi adoptată revocarea judecătorului în cauză sau impunerea unei alte măsuri disciplinare împotriva acestuia. Prin urmare, nu vedem un conflict *direct* între principiul inamovibilității judecătorilor și posibilitatea de a invalida o hotărâre pronunțată într-o procedură de recurs din cauza unei pretinse compunerii greșite a completului de judecată.

155. În al treilea rând, nu vedem nici un conflict *indirect* în această privință. În opinia noastră, considerațiile exprimate în decizia de trimitere trec cu vederea două elemente importante care vizează natura principiului inamovibilității și, respectiv, articularea acestuia cu principiile generale de drept.

156. Pe de o parte, Curtea a subliniat în mod constant că, pentru a asigura independența sistemului judiciar, trebuie să existe anumite garanții pentru a proteja persoanele care au misiunea de a judeca, precum garanțiile împotriva revocării din funcție. Principiul inamovibilității prevede, în special, că „judecătorii [pot] rămâne în funcție cât timp nu au împlinit vârsta obligatorie de pensionare sau până la expirarea mandatului lor, atunci când acesta are o durată determinată”⁷⁹.

157. Curtea a precizat însă în același timp că inamovibilitatea nu are și nu poate avea „un caracter total absolut”. Inamovibilitatea și, în sens mai larg, independența judecătorilor pe care este menită să o garanteze, merg mână în mână cu responsabilitatea judiciară. Astfel, principiul menționat poate face obiectul unor excepții cu condiția „ca motive legitime și imperative să justifice aceasta, cu respectarea principiului proporționalității”. De exemplu, Curtea a subliniat că „se admite în general că judecătorii pot fi revocați dacă sunt inapți să continue să își exercite funcțiile ca urmare a unei incapacități sau a unei încălcări grave, cu respectarea procedurilor corespunzătoare”⁸⁰.

158. Este adevărat că relația dintre principiul inamovibilității judecătorilor, pe de o parte, și principiul independenței sistemului judiciar, precum și drepturile la o protecție judiciară efectivă și la un proces echitabil, pe de altă parte, ridică unele probleme delicate de articulare. Trebuie găsit un echilibru între aceste interese, care uneori pot merge în direcții diferite, în fiecare serie de împrejurări. Acest echilibru nu poate fi stabilit în abstract, astfel cum ar sugera instanța de trimitere prin cea de a șaptea întrebare.

159. Cu toate acestea, nu se poate concepe nicio abordare a acestei chestiuni care să susțină poziția sugerată în cererea de decizie preliminară. Astfel, această poziție dă naștere unui paradox: pentru a proteja independența judecătorilor, ar trebui să fie protejați și judecătorii neindependenți.

160. Acest lucru este de neconceput. Într-o comunitate bazată pe statul de drept și în care trebuie garantate drepturile fundamentale ale indivizilor precum cele la o protecție judiciară efectivă și la un proces echitabil, este de fapt adevărat exact opusul a ceea ce sugerează instanța de trimitere. S-ar putea spune chiar că, în acest scop, „amovibilitatea” judecătorilor neindependenți este la fel de importantă precum „inamovibilitatea” judecătorilor independenți. Astfel, existența unor judecători supuși unor interese politice, economice sau altor interese private afectează esența unei ordini juridice bazate pe statul de drept și a unei democrații bazate pe separația puterilor.

⁷⁹ A se vedea Hotărârea din 16 iulie 2020, Governo della Repubblica italiana (Statutul judecătorilor de pace italieni) (C-658/18, EU:C:2020:572, în special punctele 47 și 48 și jurisprudența citată).

⁸⁰ *Ibidem*, punctul 48.

161. Prin aceasta, nu sugerăm că orice judecător a cărui numire ridică probleme de independență ar trebui să fie revocat *ipso facto* din funcție și că deciziile sale ar trebui invalidate. O ordine juridică trebuie să fie însă în măsură să impună respectarea principiului independenței sistemului judiciar. Acest lucru ne conduce la ultimul aspect.

162. Pe de altă parte, astfel cum s-a menționat mai sus, nu toate neregularitățile unei proceduri de numire a judecătorilor dau naștere unor probleme de independență⁸¹. Nu există un automatism în această privință. Nu există niciun automatism nici în ceea ce privește consecințele care decurg din constatarea că o persoană a fost numită în mod eronat într-o funcție judiciară, în special atunci când nelegalitatea rezultă dintr-o încălcare a principiului independenței. În schimb, în dreptul Uniunii, trebuie să se găsească o corelație rezonabilă între normele sau principiile care au fost încălcate, gravitatea încălcării săvârșite, precum și tipul și sfera căilor de atac disponibile (și, dacă este cazul, sancțiunile aplicate autorilor), în lumina situației de fapt și a împrejurărilor cauzei⁸².

163. Principiile generale de drept al Uniunii precum, printre altele, proporționalitatea, securitatea juridică, respectarea autorității de lucru judecat și echitatea procedurii, nu vor fi cu siguranță străine de aprecierea aspectului dacă se asigură conformitatea cu dreptul Uniunii și eficacitatea acestuia prin intermediul căilor de atac interne în acest domeniu.

164. În consecință, considerăm că nu există nicio tensiune între posibila constatare a faptului că numirea unui judecător a fost viciată de o eroare de procedură (chiar și atunci când această eroare este de natură să dea naștere, în percepția justițiabililor, unor îndoieli cu privire la independența acestuia), și principiul inamovibilității judecătorilor.

V. Concluzie

165. Propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia) după cum urmează:

- Pentru a aprecia respectarea principiului independenței sistemului judiciar, consacrat la articolul 19 alineatul (1) TUE și la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, o instanță națională trebuie să ia în considerare toate elementele relevante și să țină seama, dacă este cazul, de motivele și obiectivele specifice ale măsurilor naționale care pot fi aplicabile situației. În acest context, pot fi relevante atât elemente formale și instituționale, cât și elemente mai concrete și specifice cauzei, în funcție de particularitățile cauzei în discuție și de dispoziția (dispozițiile) de drept al Uniunii care pot fi aplicabile. Semnificația acestor elemente nu ar trebui evaluată *per se* sau în mod izolat, ci apreciată în coroborare, în lumina peisajului juridic și instituțional mai larg.
- Împrejurările menționate la primele cinci întrebări nu sunt de natură să pună la îndoială independența și imparțialitatea judecătorilor naționali în sensul articolului 19 alineatul (1) TUE și al articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale.
- Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale trebuie interpretat în sensul că impune instanțelor naționale să verifice dacă o neregularitate care viciază o procedură de numire a

⁸¹ A se vedea de asemenea hotărârea Curții EDO din 1 decembrie 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418), opinia comună parțial concurentă, parțial divergentă a judecătorilor O’Leary, Ravarani, Kucsko-Stadlmayer și Ilievski, în special punctul 53.

⁸² În general, cu privire la această corelație, a se vedea Concluziile prezentate în cauza An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara, Éire agus an tArd-Aighne (C-64/20, EU:C:2021:14, punctele 34-63).

unui judecător ar putea conduce la o încălcare a drepturilor conferite de dreptul Uniunii. În cazul în care apare o îndoială reală și serioasă cu privire la acest aspect, această chestiune trebuie să fie invocată din oficiu. Principiul inamovibilității judecătorilor nu se opune ca instanțele naționale să efectueze această verificare.